

Laiškai
LIETUVIAMS

1953 m. Rugsėjo (Sept.) mėn.

Vol. IV, No. 9

T U R I N Y S

BETURČIAI DVASIOJE — Bruno Markaitis, S. T.....	225
TIKROJI RELIGIJOS SĄVOKA — Ronald Knox	227
VEDYBŲ KLAUSIMU — Juozas Vaišnys, S. J.....	232
PRIMICIJOS TREMTYJE (eil.) — D. Mickutė-Mitkienė	234
MODERNUS ŽMOGUS IR KRIKŠČIONYBĖ — Bruno Markaitis, S.J.	235
PASIŽVALGIUS KALIFORNIJOJE — Juozas Vaišnys, S. J.....	240
BAPTISTAI — J. Venckus, S. J.....	246
ŽYDAI — J. Venckus, S. J.....	248
FAKTAI IR IDĖJOS — Bruno Markaitis, S. J.....	251
NAUJOS KNYGOS	255

Viršelyje: **Motina moko vaiką melstis.** Iš Los Angeles kapinių.

Administracijos pranešimas

Naujasis mūsų atstovas Anglijoje yra kun. V. Kamaitis, 26, Worsley Rd., Patricroft, MANCHESTER, England. Į jį dabar prašome kreiptis visais mūsų laikraščio reikalais. Iki šiol buvęs atstovas kun. J. Steponaitis persikėlė į Jungtines Amerikos Valstybes. Labai esame jam dėkingi už parodytą didelį uolumą, skleidžiant "Laiškus Lietuviams" tarp Anglijos lietuvių.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Yearly subscription two dollars. Single copy 20 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

LAIŠKAI LIETUVIAMS leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos - rugpiūčio dvi mėnesinį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S.J. Administratorius Petras Kleinotas, S. J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Ill. Telefonas: HEmlock 4-1677. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

N. P. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.

Vinjetės VI. Vijeikio

1953 m. Rugsėjo mėn.

Vol. IV, No. 9

Beturčiai dvasioje

Tai buvo diena, kaip ir kitos dienos, Palestinoje. Karšta diena, sausa ir saulėta. Tūkstantinė minia apsupo kalną, kaip armija, pasirengusi pilies apgulimui, ir laukė Pranašo žodžio. Niekas nežinojo, kad šita pilka, nors saulėta, diena virs pasaulio istorijos kertiniu akmeniu, virs kryžkele, pro kurią pravingiuos kiekvieno žmogaus ateities gyvenimas. Niekas nenujautė, kad šitą dieną žlugs senosios vertybės, atgyvenę prietariai ir žmogaus iškreiptas įstatymas. Niekas nenumanė, kad šitą dieną pasaulio proletarijui ir kapitalizmo tarnams bus padiktuota programa, kuri pakeis pasaulio veidą ir milijonus širdžių. Tai buvo diena, kuriai nėra lygios klaidžiojančios žmonijos tamsioje praeityje.

Viešpats pažvelgė į tūkstantinę minią, į vynuogių augintojus, į žvejus, į laukų darbininkus. Pažvelgė į motinas, kurių rankose miegojo kūdikiai, pažvelgė į mergaites, kurių laukė kilni ir sunki motinos dalia. Pažvelgė į vaikus, kurių jaunos akys nerūpestingai žvelgė į ateitį. Pažvelgė į fariziejus, kurie, užmiršę įstatymo tikslą, gyveno ne Dievui ir ne žmogui, bet įstatymui. Jis pažvelgė į muitininkus, valkatas, bedarbius, girtuoklius, kurie gyveno, lyg nebūtų įstatymo, lyg gyvenimas būtų tapęs naktimi be dienos. Jis žvelgė į dabartį, kurioje viešpatavo kumščio ir ginklo jėga ir jėgos įstatymas. Jis žvelgė į ateitį, kuri turės raktą į žmogaus tikrąją laimę, bet raktą duos tik tiems, kurie bus subrendę tikrajai laimei.

Viešpaties akys sustojo ir nusikreipė į minią, apsupusią kalną, ant kurio Jis sėdėjo, kaip karalius, apsuptas savo tarnų, draugų, juokdarių ir karjeristų. Atėjo valanda, kurios laukė nusigyvenusi žmonija, kurią minės draugai ir priešai, kurioje gims naujas pasaulis ir nauja karalystė. Dangaus karalystė žemėje.

“Palaiminti beturčiai dvasioje!” — pasigirdo dideli ir dar niekada negirdėti žodžiai. “Palaiminti, nes jų dangaus karalystė.” Minia stovėjo apstulbusi, kaip į žemę įkasta. Sustojo kąsnis gerklėje. Žmonės žiūrėjo vienas į kitą, lyg netikėdami savo ausimis, lyg norėdami pasitikrinti, ar jie gerai nugirdo ir suprato Pranašo žodžius. Vaikai, matydami keistą minios laikyseną, klausė savo motinų, ką Jis pasakė. Nejaugi neturtas galėtų būti palaima? Kaip jis būtų palaima, jei patrijarkai, Izraelio karaliai ir kunigai turėjo tiek žemės, tiek gyvulių, kad jų niekas negalėjo suskaičiuoti. Kaip gi neturtas būtų palaima, jei tautos vadai, mokytojai ir vyresnieji gyvena prabanguose rūmuose, valgo ir geria iš auksinių indų, apsupti vergų ir tarnų minios. Juk mus šimtmečiais mokė, kad kas laikosi įstatymo, tą Dievas laimina ilgu amžiumi, žydinčia sveikata ir nesuskaitomu

turtu. Pasižiūrėk į fariziejus ir vyriausius kunigus. Jų nuosavybė didesnė ir platesnė negu tūkstančio ūkininkų ir žvejų. Kokia gali būti palaima iš neturto, kai esi alkanas, rūbai nuplyšę ir kišenė tuščia?

Dideli ir niekada negirdėti žodžiai bangavo, aidėjo, skriejo per minią į plačius tolius. Palaiminti beturčiai dvasioje. Ne tie, kurie nors maža turi, bet yra įaugę į žemę, kaip kurmiai, kurių visas gyvenimo tikslas yra susikrauti turtą ir numirti, jo niekam nepanaudojus. Ne tie palaiminti, kurie taupo pinigus, užmerkia akis artimo vargui. Ne tie palaiminti, kurie maža turi, bet daug nori. Ir ne tie, kurie daug turi, bet gyvena, lyg nieko neturėtų. Ne tie palaiminti, kuriems pinigas ir turtas yra amžinas išganymas. Ne tie, kurie mano, kad pinigais yra laimė. Ne tie, kurie pavydi daugiau turintiems. Ne tie, kurie myli pinigą daugiau negu savo žmoną, vyrą, vaikus, daugiau negu savo sielą. Ne tie palaiminti, kurie bijo darbo ir gyvena iš kitų prakaito. Ir ne tie, kurie gyvena ne pagal savo kišenę. Ir ne tie, kurie nieko neturi, nes tingi, kurie laukia pagalbos iš kitų ir išnaudoja kitų gerą širdį ir dosnią ranką.

Palaiminti beturčiai dvasioje. Tai tie, kurie niekada neužmiršta, kad pinigas ir turtas yra priemonė ir pagalba žemės kelionėje į amžinybę. Tai tie, kurie neprisiriša nei prie žemės, nei prie pinigų, nei prie medžiagos. Tai tie, kurie negarbina aukso veršio, kurie neieško laimės pinigais, bet gerame darbe. Palaiminti tie, kurie maža turi ir tuo mažu patenkinti. Palaiminti tie, kurie dalinasi uždarbiu ir duonos kąsniu su mažiau turinčiais. Palaiminti tie, kurie už savo dosnumą nereikalauja atlyginimo, kurie už savo pasiaukojimą nelaukia dėkingumo. Palaiminti tie, kurie savo pinigų ir savo turtu daro gerus darbus, mažina vargą, šluosto ašaras.

Beturtis dvasioje gali būti ir karalius ir milijonierius, jei savo turtu jis gera daro, bet ne žmones išnaudoja; jei jo širdis laisva ir neprisirišusi prie besielės medžiagos; jei jis nuolat atsimena, kad žmogus nieko į šią žemę neatsineša ir nieko neišsineša; jei jis supranta, kad Dievui priklauso dangus ir žemė, kad paskutinio teismo didysis klausimas bus šis: buvau alkanas, ar pavalgydinote mane? Ką vienam iš šitų mažiausių brolių padarėte, man padarėte. Beturtis dvasioje ir yra tas, kuris kiekviename žmoguje mato Dievo veido bruožus, kuris artimą myli daugiau negu save, kurio gyvenimo šūkis yra duoti, bet ne imti.

Beturtis dvasioje yra elgeta, kuris yra patenkintas savo likimu, nepavydi daugiau turintiems. Beturtis dvasioje yra žmogus, ieškąs dangaus karalystės, sudėjęs savo ateitį į Apvaizdos rankas, įsitikinęs, kad savo rūpesčiu jis negali padidinti savo ūgio nė vienu colių. Beturtis dvasioje yra žmogus, kuris supranta Apvaizdos mintį ir jos nesiliaujančią globą, kuris gyvena Dievui ir artimui, bet ne sau. Beturtis dvasioje yra žmogus, kuris duoda iš meilės, bet ne iš reikalo, kuris duoda linksma širdimi ir neskaičiuoja, ir neišmėtinėja, ir visam pasauliui neskelbia, kiek jis yra gero padaręs. Beturtis dvasioje yra tas, kuris keliauja per šią žemę, kaip keleivis, kaip mirtingasis, kuriam nebedaug metų beliko, kaip ūkvedis, kuriam neužilgo reikės duoti apyskaitą. Beturtis dvasioje yra dangaus milijonierius.

Daug šimtmečių praėjo nuo tos dienos, kai Viešpats beturčiams dvasioje pažadėjo dangaus karalystę, kai Jis valstybėms ir atskiriems žmonėms davė nurodymus, kaip išrišti šios žemės neišrišamas problemas, kaip vargą sumažinti, kaip skausmo aštrumą sušvelninti. Deja, ir pasaulis ir žmogus nuėjo savais keliais. Ir milijonuose atvejų kartojosi Evangelijų palyginimas apie turtuolį, kuris, suskaičiavęs savo didelį turtą, rengėsi lengvam ir linksmam gyvenimui. Bet nakties tamsumoje pasigirdo nelauktas balsas: "Kvaili, dar šią naktį tau reikės duoti apyskaitą."

Mūsų paguoda ir įkvėpimas yra neskaitlinga, bet didvyriška žmonių eilė, kurie Dievą ir artimą myli labiau negu save, kurie savo darbu, savo tikėjimu ir savo turtu daro gera tūkstančiams, kurie stato bažnyčias, mokyklas, našlaitynus, ligonines, prieglaudas. Jų yra ir bus dangaus karalystė, nes jie vartoja pinigą ir turtą tam, kam jis yra Dievo sutvertas, būtent, daryti gera kitiems.

Bruno Markaitis, S. J.

Ronald Knox

Tikroji religijos sąvoka

Ar Svarbu, Ką Žmogus Tiki?

Prelatas Knox yra Anglikonų vyskupo sūnus. 1917 metais jis priėmė katalikybę ir pagarsėjo, kaip gabus ir universalus rašytojas, Šv. Rašto vertėjas ir pamokslininkas. Buvo Oxfordo Universiteto katalikų studentų kape-lionas 15 metų. Šiandien jis labai mėgstamas dėl savo gilių ir aktualių konferencijų.

Jaunasis Jokūbas skaitė laišką, kuriame teta jam siūlė vieną mergaitę, kaip puikią žmoną. Išvardindama mergaitės gerąsias puses, ji pridėjo: "Galų gale, ji yra tiek religinga, kiek tau patinka."

Tokios religijos sąvokos neužtenka. Religija nėra socialinė dovana, kaip, pavyzdžiui, įtakingų žmonių pažintis. Religija yra tai, kam mes priklausome, bet ne tai, kas mums priklauso. Religija yra tai, kas mus pavergia, o ne tai, ką mes pavergia-me. Religija yra jėga ir mąstysena, kuri diktuoja mūsų nusistatymą gyvenimui ir žmonėms. Jei religija yra

tik frontas, tik iškamša, tik etiketas — geriau jos visiškai neturėti.

Žodis "religija" yra paimtas iš lotyniškojo "religare" — pririšti, įpareigoti. Senovės Romėnams religija reiškė, kad jei prisiekei, tai turi laikytis priesaikos, nes priesaika riša, įpareigoja. Šita žodžio prasmė nepasikeitė ir mūsų laikuose. Kada mes kalbame apie vienuolius ir vienuoles, mes nesakome, kad jie yra už mus religingesni, nors jie dažnai yra, bet pabrėžiame, kad juos riša įžadais ir priesaika Dievui, o mūsų — ne.

Kai kam gali rodytis, kad religija yra nemalonūs dalykai, kad savo kilmės pradžioje religija nebus buvusi daug geresnė už magiką, kad religija yra kažkas neigiamo — gyvenimo stabdis, bet ne įkvėpimas.

Man atrodo, kad magika laikyti religijos pirmtaku būtų nevykusi antropologija. Manychiau, kad būtų tiksliau sakyti, jog magika yra moks-

lo pirmtakas. Šių dienų medikas bus kilęs iš senovės burtininko — šundaktario. Kadangi amžiai, pasimokę iš klaidų, yra padarę žymią pažangą, mūsų dienų medikas savo amatą žino daug geriau. Mokslininko uždavinys, lygiai kaip senovės burtininko, yra atrasti dalykų priežastis ir išvengti nemalonių ar pavojingų pasekmių. Jis stengiasi panaudoti žmogaus aplinką žmogaus labui.

Religija yra, kaip tik, dijametraliai priešingas dalykas. Jos objektas, išsireiškus labai grubiai, yra panaudoti žmogų aplinkos labui. Burtininkas žiūri, kiek jis gali laimėti iš Dievo žmogaus naudai. Kunigas svarsto, kiek jis gali išgauti iš žmogaus Dievo naudai. Žinoma, primityvioje žmonių bendruomenėje šie du dalykai dažnai yra susipynę, ir nelengva pasakyti, kur religija prasideda, ir kur baigiasi burtai arba magika. Vis dėlto, minties pasaulyje mes galime šiuos du dalykus svarstyti atskirai ir nepriklausomai.

Šie du dalykai yra ne tik atskiri ir nepriklausomi minties pasaulyje, bet ir įvykių raidoje jie vystosi priešingomis kryptimis. Magika išsirutulioja į mokslinius eksperimentus. Tabuizmas gi — į asmeniško šventumo religiją. Mokslas koncentruojasi į išorę. Jis atsipalaiduoja nuo burtų, kerėjimų ir magiškų formulių ir griebiasi švirkšto, peilio ir vaistų. Religijos dėmesys krypsta į vidų, ir ji laiko dievo statulos ar paveikslo garbinimo aktą mažesnės svarbos negu tikinčiojo nusistatymą dievybės atžvilgiu. Švėstas vanduo yra mažiau svarbus negu šventas ir skaistus gyvenimas.

Iki šiol aš kalbėjau apie neapreikštąsias religijas ir todėl klaidingas. Bet tie iš jūsų, kurie šiek tiek pažįsta Senąjį Testamentą, sutiks,

kad kas iki šiol mano pasakyta, tinka ir daliniam apreiškimui, kurį Dievas davė Žydams. Pagrindinė Žydų pranašų misija ir pagrindinė sunkenybė buvo įtikinti savo krašto piliečius, kad maža bus naudos, stengiantis permaldauti Dievą bulių ir ožių krauju, jei jie tuo pačiu laiku kreivai prisiekinės ir išnaudos vargšus ir mažiau turinčius. Juk religijos tikslas nebuvo įpareigoti žmogų neįliesti lavono ar suteptos mėsos, bet įpareigoti žmogų gyventi dorai ir teisingai, mylint Dievą ir artimą.

Dabar pasvarstykime kitą priekaištą, būtent, kad religija esanti grynai neigiamas dalykas, visada sakąs jums, ko nedaryti, ir niekada nenurodanti, ką daryti. Visi tie tabu, kuriuos jūs randate Romos religijoje ir daugumoje kitų primityvių religijų, vis dėlto, nėra tie patys dalykai, iš kurių jie yra padaryti. Kai kas galėtų manyti, kad tabu yra tas pats dalykas, kaip pavyzdžiui, kojos neikišimas į skylėto ir sudilusio šaligatvio tarpus. Bet, iš tikrųjų, taip nėra. Visą religijos esmę yra tikėjime į kokią nors jėgą ar jėgas, kurios gyvena pasislėpusios už žemės ar dangaus uždangos, stengiantis būti jų pusėje. Kadangi šios jėgos gyvena kurioje nors ypatingoje vietoje, žmogaus pareiga yra vengti tos vietos. Juk būtų kvaila sueiti į konfliktą su jėgomis, kurios yra didesnės už žmogų. Jūs vengtumėt tokio konflikto lygiai, kaip nemėgintumėt kišti kojos į sutrūnijusio šaligatvio skylę, jei žinotumėt, kad ten gyvenąs kažkoks dievukas. Todėl mėnesio bėgyje skiriama diena vienai iš dievybių pagerbti. Gal būt, jūs tą dieną minėsite neigatyviu būdu, sakykime, neidami į karą. Bet net toks uždraudimas ar įsakymas (neiti į karą) turi kažką pozityvaus. Juk sunku įsivaizduoti, kad

jūs pirmiausia paklustumėt dievybės įsakymui, o tik paskui išrastumėt dievybę paklusnumui pateisinti. Ne. Jūs jaučiate aukštesnės jėgos buvimą, priklausančios kitam pasauliui. Kuo arčiau jūs susiduriate su aukštesne jėga, tuo jūs labiau stengiatės paklusti jos reikalavimams. Jei jūs turite prisirišti prie vietos, kur, jūsų supratimu, gyvena dievybė ar aukštesnė jėga, jūs nusimaunate batus. Batų nusimovimas yra kažkas negatyvaus. Jūs manote kad ir jūsų nusistatymas yra negatyvus, kad tai yra religija, kuri jus riša, įpareigoja. Bet jūsų pasielgimo priežastis nėra negatyvi. Priešingai, yra pozityvi. Jūs jaučiate, kad jūs nesate vieni, kad štai toje šventoje vietoje, už to medžio stovi kažkokia jėga.

Kiek šis paslapties ar paslaptinumo jausmas įrodo religijos tiesą, aš nežinau. Atrodo, šiandien priimta tvirtinti, kad šis paslaptinumo pajautimas būtų neišaiškinamas dalykas, jei nebūtų paslapties ir paslaptingos jėgos. Šios rūšies argumentas man niekada nėra labai patikęs. Bet aš būčiau linkęs štai ką pasakyti: jei žmonija per tūkstančius metų buvo įpratusi ne tik pripažinti nematomo dvasinio pasaulio buvimą, bet ir gyventi pagal to pasaulio reikalavimus, tai galima sutikti, kad šitoks žmonių nusistatymas yra žmogaus prigimties dalis. Žmogus yra vienintelis gyvulys, kuris jaučiasi gana patogiai ir klūpodamas. Jei mes esame sutvėrimo viešpatiai, tai tik kaip galingesnio viešpaties vasalai. Jei taip nebūtų, kaip mes galėtume būti tokie riboti, nerimti ir nepatenkinti?

Galimas dalykas, kad šitas jausmas žmogui yra sąmoningas ar nesąmoningas ribotumo pajautimas, kad tai yra instinktas, nei neturįs nei nereikalaujantis paaiškinimo, išskyrus

savaime suprantamą aiškinimą, kad antgamtinis pasaulis tikrai yra ir kad šis pasaulis slepia jėgas, vertas žmogaus garbinimo. Vienas dalykas yra tikrai aiškus, kad mes esame sutvėrę, kaip vidurkelis tarp gamtinio ir antgamtinio pasaulio, kad mums yra įgimta ką nors garbinti. Jei mes bandome pakilti virš mums priklausomo lygio, mes nusmunkame žemiau mums priklausomo lygio, nes mes nebetenkame mums priklausomos vietos sutvėrimų pasaulyje.

Šitas faktas nėra pats svarbiausias, bet pats įdomiausias atsakymas į klausimą: kokia nauda turėti religiją?

Galėtume duoti daug atsakymų. Jūs galėtumėt sakyti, kad turėti religiją yra laimė. Jūs galėtumėt pridėti, kad to žmogaus gyvenimas yra pilnesnis, kuris turi apčiuopiamą tikslą ir misiją ir stengiasi juos pasiekti ir išpildyti, lydimas Kūrėjo apvaizdinių akių, žinodamas, kad visos jo pastangos susilauks atlyginimo ateinančiame pasaulyje. Jūs galėtumėt sakyti, kad turėti religiją reiškia protinį pasitenkinimą, kada daugelis mūsų problemų gauna protinius atsakymus, kada žmogus gali ramiai miegoti žinodamas, kad Dieviškasis Protas turi visus atsakymus į visus, net paslaptiniausius klausimus. Jūs taip pat galėtumėt sakyti, kad turėti religiją reiškia dvasinį gerbūvį. Juk mes greitai išsivaduosime iš visų dorovinių varžtų, jei mes netikėtume, kad už mūsų gėrio ir blogio sąvokų stovi antgamtinės sankcijos.

Tiesa, mes visi pažįstame gerų ateistų. Bet mums visiems atrodo, kad jie tebekramto ir tebesimaitina tos krikščionybės likučiais, kurią jų tėvai ir protėviai tikėjo ir praktikavo. Jie laikosi tam tikro įstatymų kodek-

“PAGALBOS RANKOS”

Visos šio numerio iliustracijos yra paimtos iš Los Angeles miesto, ypač iš Memorial Park kapinių, apie kurias yra rašoma straipsnyje “Pasižvalgius Kalifornijoje”, 240 puslapyje.

so, kuris yra ne kas kitas, kaip krikščioniškoji dorovė ir principai, nors jie to ir nepripažįsta. Sukurkite bedieviškąją civilizaciją ir jūs greit pamatysite, ar jos išauginti vaikai turi gerus papročius ar ne. Reikia pripažinti, kad mūsų pasaulis būtų žymiai mizernesnis, jei jame nebūtų religijos raugo.

Sakykime, kad religija yra visi tie dalykai, kuriuos mes ką tik aprašėme, kad ji žmones daro laiminges-

nius, doresnius, geresnius ir labiau sugyvenamus. Bet argi galėtų būti svarbu, kad religija, kurią žmogus turi, būtinai turėtų būti tikroji religija?

Iki šiol mes svarstėme religiją, kaip žmogaus nusistatymą gyvenimo atžvilgiu. Juk toks religijos supratimas būtų lygiai naudingas, jei religija nereprezentuotų jokių antgamtinių jėgų. Europos taika tol galima, kol vienas kraštas tiki, kad kitas turi

slaptą ginklą, kuris galėtų baigti karą per 45 minutes. Ginklo turėjimo faktas tol nesvarbus, kol priešas tiki, kad toks ginklas egzistuoja.

Mūsų klausimas niekada nekeliamas tokioje formoje, bet jį dažnai girdime panašiam formulavime: „Argi svarbu, ką žmogus tiki ir kiek, kol jo tikėjimas jam duoda religinį nusistatymą gyvenimo atžvilgiu, kuris, kaip visi sutinka, yra toks naudingas ir vertingas?“ Tokį abejojimui jūs girdite labai dažnai. Jums sako, kad viena krikščionybės rūšis yra lygiai naudinga, kaip ir kita tol, kol žmonės yra geri ir laimingi. Kad mes katalikai neturėtume būti tokie nesukalbami. Daugelis valstybininkų nesigėdi pripažinti, kad mūsų ateitis bus beviltiška, jei mūsų jaunimas neturės religijos, nesakydami, kokios religijos. Žmonės, kaip Aldous Huxley, sako, kad misticismas yra vienintelis geras dalykas žemėje. Bet ar jis yra krikščioniškas ar budistiškas, tai jau antraeilės svarbos dalykas. Jo brolis siūlo sintetinę religiją, kurią Viktorinio perijodo gyventojai Anglijoje vadino „emocija nudažyta dorove“, pagrįsta ne tikėjimu į antgamtinį pasaulį, bet pretekstu ir reikalu elgtis taip, lyg antgamtinis pasaulis būtų.

Štai kokie dalykai gimsta tą valandą, kai jūs pradėsite sakyti, kad religija yra geras ir naudingas dalykas. Argi religija yra tik tiek, ir ne daugiau? O kur gi tikėjimas?

Reikia pripažinti, kad Krikščionybė pakeitė religijos sąvoką. Krikščioniškasis religijos supratimas sako, kad religija nėra tik religinis žmogaus nusistatymas, bet greičiau religinė transakcija, kuria žmogus moka savo skolas Dievui.

Todėl religija yra visiškas ir viso žmogaus pasiaukojimas Dievui. Mes

krikščionys aukojame Dievui Jėzų Kristų — tobulą auką ir save pačius, susijungę su Kristumi — Auka. Religija yra Dievo garbinimas, kurio metu mes stengiamės sunaikinti savo žmogiškąją būtiną, kad visa garbė priklausytų Dievui. Religija yra Dievo reikalavimas, nukreiptas į mus, kad mes garbintume Dievą tuo būdu, kurį Jis mums diktuoja, kad mes mokėtume savo skolas Jam tik ta valiuta, kurią Jis pripažįsta.

Senajo Testamento Žydai neklydo, kai jie Dievui aukojo bulius ir avinus, nesvarbu, kaip primityviška, mechaniška ir nešvari ta auka mums atrodo. Jie darė tai, ką jiems Dievas buvo įsakęs, pripažindami, kad Jis yra jų Viešpats, ir kad gyvulių gyvybė ir kraujas yra simbolis, vaizduojąs jų norą pasiaukoti Dievui tokioje formoje, kokios Jis reikalauja.

Dievas mus pagerbia daugiau negu S. Testamento Žydus. Jis nori, kad mes Jam patys pasiaukotume, su kūnu ir siela. Tai yra žmogaus, bet ne gyvulio auka.

Krikščionybė reikalauja, kad mes gyventume, sekdami Kristų ir Jo dvasią. Toks reikalavimas laukia, kad žmogaus kūnas ir siela gyventų harmonijoje, kad žmogaus protas valdytų jo asmenį; protas, kuris pasiduoda Dievui ir Jo valiai.

Nemanykime, kad mūsų gero pasielgimo kodeksas, su visa žmogaus disciplina, yra jau krikščioniškas dalykas savyje. Tai yra tik gėlė, kuri užaugino šaknis. O ta šaknis yra žmogaus nusižeminimas, pasiaukojimas, susinaikinimas visagalio Dievo aki-vaizdoje.

(Sutraukta iš Ronald Knox knygos, vardu „The Hidden Stream“ — „Paslėptoji Versmė“).

VEDYBŲ KLAUSIMU

Didžiai Gerbiamas Redaktoriau,

Turiu labai painų klausimą, į kurį norėčiau gauti tikslų atsakymą pagal Katalikų Bažnyčios mokslą. Mano duktė buvo ištėkėjusi Lietuvoje ir turėjo vaiką. Išbėgant iš Lietuvos, vyrą paėmė į kariuomenę, ir jis negrįžo. Vaikas mirė vėliau. Ji, atvykusi į šį kraštą, gyvena su kitu vyru. Jis sakosi esąs nevedęs. Juodu susilaukė ir vaiko. Mes gyvename tuose pačiuose namuose. Aš sutikčiau išlaikyti jos vaiką, jeigu ji atsiskirtų nuo to vyro, nes juk juodu nei Katalikų bažnyčioje nėra susituokę, nei civilinės metrikacijos priėmę, gyvena tik šiaip sau, susidėję. Bet juodu apie atsiskyrimą negalvoja. Kas sekmdienis juodu eina į bažnyčią, o kartais ir prie sakramentų. Ji sako, kad jos vyras gal jau miręs, o kadangi vaikas taip pat miręs, tai su buvusiu vyru jokia giminystė jos neriša. O dabartinis vaikas yra reikalingas tiek tėvo, tiek motinos, tai negi skirsiesi?

Aš esu praktikuojantis katalikas ir to negaliu pakęsti. Kiek vertas jųėjimas į bažnyčią ir prie sakramentų? Juk jie viešai paleistuvauja. Ar jie gali taip ir toliau elgtis? Jie man sako, kad ir daugiau lietuvių dabar taip gyvena. Nurodo net tokių, kurie susituokę Katalikų bažnyčioje, bet vėliau paaikškę, kad kurio nors iš jų vyras arba žmona gyvena Lietuvoje. Kaip šį klausimą aiškinti?

Susirūpinęs tėvas

Gerbiamasis,

Jūsų klausimas yra tikrai labai painus praktikoje, bet visai aiškus teorijoje. Arba, kitaip sakant, jis yra savaime suprantamas, jei žmogus nori gyventi pagal Katalikų Bažnyčios dėsnius, bet labai komplikotas ir neaiškus, jei žmogus ieško tik savo patogumų ir kūniškų palinkimų patenkinimo, norėdamas pasilikti kataliku. Katalikas turi mokėti kartais daug ko atsižadėti ir pasiaukoti.

Katalikų Bažnyčia Kristaus vardu moko, kad Moterystės Sakramentas yra nenutraukiamas iki mirties. Taigi, jeigu du katalikai teisėtai susituokė bažnyčioje ir jau gyvena kaip vyras su žmona, niekas šiame pasaulyje negali moterystės ryšio nutraukti ir juodu išskirti. To negali padaryti nei kunigas, nei vyskupas, nei pats Popiežius. Tik mirtis gali tą ryšį nutraukti. Taigi, tik mirus vyrui, moteriškė gali tekėti už kito, nes tada ji yra visiškai laisva. Vaikai čia jokios įtakos neturi. Jeigu jų ir nebus, vis tiek ryšys tarp vyro ir moters pasilieka iki mirties.

Civilinės metrikacijos Bažnyčia nepripažįsta, taigi, grynai civilinė santuoka jokio sakramentinio ryšio neužmezga. Tokius žmones Bažnyčia laiko neteisėtai, tik susidėjus, gyvenančiais, todėl jie ne tik gali, bet ir turėtų kaip galima greičiau atsiskirti arba priimti Moterystės sakramentą bažnyčioje. Jeigu civiliniai susituokusi moteris ir turėtų vaikų, tai čia vis tiek niekas nepasikeistų: tuos vaikus Bažnyčia laiko neteisėtai gimusiais, mergautiniais.

Civilinėje moterystėje gyvenantiems, jeigu jie neprižada nei atsiskirti nei bažnyčioje moterystės reikalus sutvarkyti, kunigas negali duoti išrišimo. Juk tokių žmonių gyvenimas yra nuodėmingas ir jie nepriža-

da jo pataisyti, taigi, apie nuodėmių atleidimą čia negali būti jokios kalbos. Tą patį reikia pasakyti ir apie grynai susidėjusius. Jeigu jie eina išpažinties ir kunigui nieko apie savo netvarkingą gyvenimą nesako, žinoma, jis duos jiems išrišimą, bet toks išrišimas nieko nereiškia. Išrišimą kunigas duoda ne savo, bet Dievo vardu. Dievas mato jų sąžines ir žino, kad jie už savo nuodėmes tikrai nesigaili ir nesiryžta taisyti, taigi, tų nuodėmių Jis nė neatleidžia. Į bažnyčią jie eiti gali, ir tai daryti labai patartina. Jie gali ir turi taip pat melstis, kad Dievas jiems padėtų sutvarkyti savo nuodėmingą gyvenimą. Kiekvienas nusidėjęs turi eiti ir į bažnyčią, ir melstis, ir gerus darbus daryti. Tačiau jis negali vertai priimti nei Komunijos, nei kurio nors kito gyvųjų sakramento, neatlikęs geros išpažinties.

Skaudančia širdimi reikia pripažinti, kad bolševikų okupacija, ne tik daugelį lietuvių atskyrė nuo Tėvynės, bet ir daugelį žmonių nuo vyrų ir vyrų nuo žmonių. Nesvarbu, kokia me krašte mes dabar gyventume, nesvarbu kiek tūkstančių mylių mus skirtų nuo Lietuvos, vis tiek ji yra mūsų Tėvynė. Taip pat yra visai nesvarbu, kaip toli būtų pasilikęs tavo vyras, kiek metų jau neturi žinių apie savo žmoną. Jeigu jie yra gyvi, moterystės ryšys nėra nutrauktas.

Jeigu Bažnyčia šiuo atžvilgiu nebūtų tokia griežta ir leistų vesti bei tekėti, nors tikrai ir nežinau apie kitos pusės mirtį, įvairiausios komplikacijos tik padidėtų. Ką darytum, jeigu dabar ištektum, manydama, kad vyras Lietuvoje yra miręs, o už kelių metų su juo susitiktum? Ši tavo antroji moterystė, nors tu ją ir bažnyčioj imtum, visai negalioj, jeigu tavo vyras yra gyvas. Todėl, at-

siradus pirmajam ir tikrajam vyrui, turėtum su šiuo antruoju skirtis, nors su juo jau ir keletą vaikų turėtum. Be abejo, tai būtų labai sunkus ir nemalonus dalykas.

Dažniausiai visokios žmonių kalbos, kad ten ar ten kunigas sutuokė moterį, kurios vyras vėliau atsirado, arba vyrą, kurio moteris nebuvo mirusi, yra tik tušti prasimanymai. Bet kartais galėtų taip atsitikti, kad norintieji tuoktis, pasinaudodami neteisingais liudininkais, suklaidina kleboną ir klasta jį įtikina, kad jokių kliūčių moterystei nėra. Jis juos sutuokia. Bet jeigu vieno iš susituokiančiųjų kita pusė dar yra gyva, tokia santuoka nieko nereiškia, nors ji būtų atlikta ir pas patį Popiežių. Žmogų gali apgauti, bet Dievo neapgausi. Čia yra lygiai taip, kaip su išrišimu išpažintyje. Tu gali kunigą apgauti ir jam nepasakyti visų sunkių nuodėmių. Jis, manydamas, kad tavo išpažintis yra gera, pakėlęs ranką, ištars išrišimo žodžius, bet tie žodžiai tau nuodėmių neatleis. Dievas mato, kad tu geros išpažinties neatlikai, ir tau nuodėmių neatleidžia.

Kai kurių teisinimasis, kad dabar daugelis panašiai elgiasi, visai nieko nereiškia. Tai yra tuščias ir labai neišmintingas galvojimas. Jeigu tu žinai, kad yra šimtai žmogžudžių ar plėšikų, tai dar nereiškia, kad jau ir tu gali be jokios nuodėmės kitus plėšti ar žudyti. Kaip jau kelis kartus „Laiškuose Lietuviams“ buvo minėta, mūsų tikėjimas yra herojų tikėjimas. Kartais jis reikalauja iš žmogaus didelių aukų ir tikro heroizmo. Bet žinant, kad Kristus už mus padarė didžiausią auką, mirdamas ant kryžiaus, mums jokios aukos neturėtų būti sunkios ir baisios, jeigu norime būti verti Kristaus sekėjai.

Juozas Vaišnys, S. J.

PRIMICIJOS TREMTYJE

*Seni tėveliai užaugino
Jaunutį sūnų. prie savęs,
Oi, tik nejaučia, tik nežino,
Kur jį gyvenimas nuves.*

*O jis, tėvelių nesiklausęs,
Slaptas godojo godeles,
Viena naktis tyli ir dausos
Girdėjo jo maldas galias.*

*Norėtų skirt jam tokią dalią,
Kuri geriausia iš visų,
Norėtų rinkti tokį kelią,
Kuriuo keliaut būt nebaisu.*

*Kada, o Viešpatie, kada
Introibo ad altare Dei,
Save aukosiu su malda,
Visų džiaugsmų atsižadėjęs?*

*Kada nuo žemės pažadų
Mane pakelsi sursum corda,
Kad aš manos tautos vardu
Galėčiau skelbti Tavo vardą?*

* * *

*Ko rinkotės čia pamatyti,
Mažos tautos mažas būrelis?
Ar pranašo veidas jums švyti
Ir žodžiai tyruos pasakyti:
Taisykite Viešpaties kelią!*

*Bet pranašo žodis — negyvas,
Jei Dievo Dvasia jo nelaiko...
O šis pateptasis alyva,
Aukodamas Ostiją gyvą —
Žmogus laiko Viešpatį rankoj!*

* * *

*Tolimoj Tėvynėj, jei gyva motulė,
Rūpestėlių jūroj jos širdis panirus...
Anksti rytą kelia, vakarėli gula,
Vis karščiausią maldą už sūnelį skyrus.*

*Nepalinko šiandien jos pavargę keliai,
Kad sūnus palaimą ant galvos uždėtų...
Senas tėvas, broliai, mylimos seselės...
Ak, visi jie verktų ir džiaugsmu žydėtų!*

*Vakarų vėjeli, tu papūsk į rytus
Ir nunešk Tėvynėj pavergtiesiems žinią:
Kad gimtojoj žemėj auštų laisvės rytas,
Aš aukuju Dievui Auką pirmutinę!*

MODERNUS ŽMOGUS IR KRIKŠČIONYBE

I

Kalbėdami apie modernų žmogų, mes suprantame XX-jo amžiaus gyventoją, susiduriantį su mūsų eros kultūriniais, filosofiniais, religiniais ir techniniais pasireiškimais ir įtakomis. Modernizmo nagrinėjimai straipsnyje neturi nieko bendro su modernizmu teologine prasme.

Jei mes peržiūrėtume modernių idėjų ir dalykų sąrašą, žodžio „krikščionybė“ tikrai nerastume. Vis dėlto, modernus žmogus, religijos neatsisakydamas ir jausdamasis moderniu, norėtų ir religiją išgyventi moderniškai. Mus pasitinka klausimas, ar Krikščionybė, iš viso, įmanu sumoderninti. Ar ji nebus vienas iš tų negausių dalykų, kurie nuolat pasilieka tiek seni tiek jauni arba seni būdami nepasensta. O gal Krikščionybė tektų priskirti prie antikvariškos prasmės ir turinio dalykų, kurie gali būti įdomūs ir turiningi, bet, deja, pasenę ir priklausą religinei tautosakai, gulinčiai storuose, rūpestingai išleistuose tomuose ir paliktai ateities istorikų maloniam pasigailėjimui. Į šiuos klausimus atsakysime vėliau. Dabar gi mums į akis krinta du žodžiai: Modernus Žmogus. Kadangi abu žodžiai slepia eilę gilių paslapčių ir labai turtingų, kartais sunkiai suprantamų minčių, tai apsistokime dabar ties žodžiu „žmogus.“

* * *

Žmogus — savo buities istorijoje — pereina visą stadijų ir fazių eilę — tiek bijologinių tiek zoologinių — ir savo išsivystymo pilnybėje įgauna tokių požymių, kurie neturi nieko bendra nei su bijologija nei su zoologija. Šie nauji požymiai — su visais savo reiškiniais — sugeba ne tik bū-

ti; bet augti, plėstis, užvaldyti zoologinę medžiagą ir iškelti žmogų į sferas, neprieinamas kitiems žemės gyventojams.

Tarp šių vienam žmogui charakteringų požymių ir privileginių dovanų mes randame kelis ypatingus faktorius, kurie žmogaus santykius su gyva ir negyva aplinka, su savimi ir aukštesnės prigimties pasauliu, padaro ne tik galimus, bet visiškai skirtingus nuo kitų žemės gyventojų.

Žmogus — kaip zoologinė būtybė — turi pojūčius ir jų pagalba santykiauja su jį supančia aplinka. Jo vaizduotė daro jį nepriklausomą nuo jį supančio pasaulio, ypatingai kūrybinės minties ir estetinės etikos horizontuose. Jo protas jam suteikia nei auksu nei deimantu nenuperkamą kalbos dovaną, padedančią žmogui išreikšti ne tik fizinio alkio ir troškulio faktus, bet ypatingai jo viduje susikoncentravusį, kartais nebepakeliamą spaudimą, kuris nuplaukia į kitą protingą būtybę, atsidarius protingo žodžio užtvankai. Protas žmogui atveria naujus pasaulius, kurių buitis žmogui svarbesnė už Amerikos atradimą ir atominę bombą; kurių vertė didesnė už pinigą; kurių teritorija, tiesa, prasideda Žeme, bet veda į sferas, jaučiamas tik visu žmogaus kompleksu, bet neišreiškiamas nei vaizdu, nei žodžiu, nei garsu. Protas yra ne vien teoretinė galia, skirta spekuliacijos matematikai, bet pati praktiškiausia pajėga, kuri duoda žmogui nesenkantį dėsnių, normų ir įstatymų lobyną. Jų ir savo proto amžinai gyva akcija žmogus ne tik sprendžia problemas, kuria pasaulio veidą keičiančias situacijas,

bet, svarstydamas principų, priežasčių ir pasekmių junginius ir išvadas, prisiartina prie naujo pasaulio, prie naujos Buities, kuri jo buitį prašoka, kuria ir palaiko.

Protas turi ypatingą privilegiją ir sugebėjimą išvesti gyvybinę ir neklaidingą liniją tarp Tiesos ir Klaidos, Gėrio ir Blogio, Teigiama ir Neigiama, visose jam prieinamose sferose. Prote mes randame dar vieną nuostabią jėgą, kuri kontroliuoja protines funkcijas ir padeda susekti pataikačius klaidas. Tai refleksija.

O kur žmogaus valia, neturinti sau varžovės Žemėje, kuri žmogų ne tik pakaria ir paleidžia, bet yra galingesnė už gyvenimo ir mirties jungtinę akciją. (Ji gali pasirinkti arba atsisakyti idealo, galingesnio už gyvenimą ir mirtį). Ji suteikia žmogui galimybę apsispręsti visuose ir kiekviename buities momente; apsispręsti arba už gyvenimą arba už mirtį.

Tiek protas tiek valia yra dvi grynai dvasinės jėgos, viršijančios medžiagą, turinčios teisę ir būtinybę amžinam buvimui, kuriančios ir apipavidalinančios žmogaus asmenį. Žmogaus jausmai, kurių etinį ir estetinį turinį kvalifikuoja žmogaus asmuo, kaip žmogaus, priklauso nuo medžiagos ir dvasios komplekso, nes medžiaga ir dvasia sudaro žmogaus asmenį. Žmogaus asmens pagrindai; ir protiniai dvasinio buvimo pradžia ir tęsinys yra siela — dieviškos kilmės elementas — duodąs žmogui ne tik specifinę išvaizdą, turinį ir prasmę, bet ir amžiną nemirtingumą, esantį žmoguje, bet nepriklausomą žmogaus valios ir proto sprendimų.

Žmogaus protas — savo prigimtimi ir esme — veržiasi į tiesą, valia gi — natūraliu linkimu — į meilę. Nesunku suprasti, kad tiesa ir mei-

lė sudaro laimės esmę ir turinį. Laimės dydis ir jos pilnutinės tobulybės laipsnis priklauso nuo krypties ir termino, į kurį mūsų siela — vedama tiesos ir meilės — kreipiasi. Protas, suvokęs Antgamtiškumo ir Dievybės buitį, prieina prie logiškos išvados: jei tiesos ir meilės pilnutinė vienybė ir tobulybė padaro žmogų esmingai laimingu, tai jos reikia ieškoti tiesos Autoriuje ir meilės Šaltinyje, nes žmogaus kontingentinę prigimtį ir jos galios neturi absoliutinio charakterio.

Apreiškimo liudijimu ir jo šviesoje mes matome žmogaus paveikslą, kuris labai skirtingas nuo dabartinio ir, be abejo, pastarojo nenaudai. Biblinis, tiksliau sakant, orientalinis išsireiškimas sako, kad Dievo tverianti ranka davė žmogui gyvybę ir buitį pagal paties Dievo modelį. Kitais žodžiais, žmogus buvo iškeltas iš didžiojo Zoologijos Sodo į protingos Minties ir nemirtingos Dvasios pasaulį. Gyvulys — medžiaginė žmogaus komplekso dalis — buvo dvasinio elemento rankose. Sąvokų ir vertybių pasaulis buvo logiškas ir sistemingas įvairių buities, minties ir malonės kategorijų laipsniavimas. Logiškas, vadinasi, nuoseklus, objektyvus ir nesikeičiantis. Sistemingas, tai yra, daiktų vadinimas juos atitinkančiais vardais, atsižvelgiant į jų įgimtą paskirtį ir buities potencialo maksimumą ir minimumą. Žmogus gyveno Buities Visumos sąmonėje, jausdamas ir giliai suprasdamas visų jį supančių ir liečiančių realybių kompleksą. Kūrėjo ir Kūrinio santykis ir ryšiai žmogui buvo tikrovė, o ne problema.

Jei tikėti paleontologijos iškaskoms, nebepatikrinamiems tvirtinimams ir evoliucionistų hipotezėms, tai pirmieji žmonės bus buvę labai

Los Angeles miesto apylinkės

primityvūs ir beveik žmogaus vardo neverti. Tokiu atveju, biblinė žmogaus ir rojaus istorija atrodytų graži, bet pasakiškai neteisinga. Bet jei mums būtų leista pareikšti mūsų nuomonę, mes drįstume tvirtinti, kad pirmuosius žmones — genijus kūrybos ir tobulybės pasaulyuose — bus turėjusi ištikti tragedija su ironiškos komedijos prieskoniu. Žaltiško pavydo intryga pasiūlė neįrodomą, bet patrauklią galimybę — “būsite, kaip dievai” — kuri galėjo patikti ir pasirodyti praktiška tik genijaliui, dvasingam ir tobulam žmogui. Deja, žmogus nepagalvojo, kad kūrinys niekada netaps lygus kūrėjui, ir jam teko ieškotis medžiagos pridengti dvasios mizerijai, gimusiai tą valandą, kai žmogus norėjo būti dievas. Jei tikėti archeologijai ir paleontologijai, tai visi beždžioniški kiaušai, meškiški dantys, mamutiški šonkauliai ir blauzdikauliai, akmens amžiaus elgetiški įrankiai ir suaugusių vaikų nesuaugę rankdarbiai — liudi-

ja žmogų ištikusią tragediją ir žlugimą.

* * *

Pamažu mes tolstame nuo mūsų pagrindinės temos, dar nė nebandę apibrėžti modernaus žmogaus sąvokos. Nors mes dažnai girdime linkniuojant ir kalant mums į galvą, kad mes gyvename moderniais laikais ir esame arba bent turime būti modernūs žmonės, vis dėlto, modernizmo sąvoka yra viena reliatyviausių ir subjektyviausių jau vien dėl to, kad mes visi gyvename amžinai judančioje ir kintančioje gyvybės ir įvykių upėje. Norint turėti atbaigtą vaizą, tenka šauktis į pagalbą istorinę perspektyvą. Bet jei įvykiai ir tikrovės siekia labai plačiai ir giliai, tai ir perspektyvos tenka laukti labai ilgai. Banalus modernizmo apibūdinimas būtų šis: naujos formos senam turiniui. Bet formos amžius dažnai būna peteliškiškas. Kas vakar nauja, šiandien jau pasenę. Modernizmas greičiausiai bus minties ir dvasios

išraiška kūrybos ir įsitikinimų srityse, sekanti laiko pasaulėžiūros normas ir kategorijas. Bet įdomu, kas jas formuoja? Madas diktuoja Paryžiaus salionai, su savo pagrindiniais skyriais Londone ir New Yorke. Kieno autoritetu sprendžiama, kas modernu, kas ne, ir kodėl? Mes patys žinome ir matome, kad vieni žmonės yra konservatyvūs ir seka laiko ir patirties patvirtintas ir pripažintas normas ir kratosi naujovių tol, kol jos nepasidaro daugumos priimtoms ir sektingoms. Kiti žmonės, gal būt, savo prigimtimi, ieško naujovių ir gyvena pagal priežodį: „Nors ir nežmoniškai, kad tik kitoniškai.“ Ar galėtų būti žmogus ar institucija, kurie turėtų teisę savintis modernizmo monopolį? Griežtai kalbant — ne. Kas yra sukurta ar gimę po reliatyvizmo ženklu, nešioja reliatyvizmo įspausť charakterį ir negali būti vertinami absoliutinio kriterijaus šviesoje. Nors reliatyvaus dalyko negalima įsivaizduoti be absoliutinio, bet absoliutinių normų negalima taikyti reliatyviai kūrybai, plačiausia žodžio prasme. Tokiu būdu, mes vėl turime grįžti prie istorinės perspektyvos. Bet labai retas žmogus gali tiksliai ir neklaidingai vaizduotis ateities perspektyvą, gyvendamas dabarties netikrume. Šita prasme yra išsitaręs Henri Matisse, kalbėdamas apie vaizdinį meną: „Yra dvi tapybos kūrinių rūšys. Pirmoji vaizduoja ką nors naujo. Šios rūšies kūriniai pradžioje laikomi beverčiais. Tik po tam tikro laiko jie užkopia į jiems priklausomą vertybės aukštį. Antrosios rūšies kūriniai susilaukia pripažinimo pačioje pradžioje, nes jie pataikauja masinės publikos skoniu. Tik vėliau pasirodo, kad jie buvo ir lieka beverčiai.“

Vis dėlto, vienas žmogus greičiau pamato, supranta ir pasisavina nau-

jovę negu kitas. Kūrybingas charakteris ir originali asmenybė — pačia savo prigimtimi — ieško naujovių arba jas kuria. Jei modernizmą galima suprasti, kaip kūrybą ar pasaulėžiūrą, išreiškiančią dienos problemas dabarties aplinkos šviesoje ir mąstysenoje, tai naujovė būtų šios dienos problema, išreikšta šios dienos žodžiu, bet apvilкта rytojaus rūbu.

Negalima užmiršti, kad ir modernizmas, net savo futuristinėse formose, nori tarnauti tiesai. Nors jis pabrėžia subjektyvųjį tiesos pergyvenimą, dažnai objektyviųjį tiesos aspektų sąskaiton, bet jam svarbu tiesa ir jos esmingai teisi išraiška. Jis nepakenčia melagingo, suklauto ir nenuoširdaus pergyvenimo, ir ne visa, ką sukuria modernaus amžiaus smegenys ir rankos, modernizmas laiko savo vaikais ir anūkais. Kaip yra šundaktarių medicinos praktikoje, taip yra papūgų, klastotojų ir lunatikų, pasislėpusių modernizmo vingiuotuose labirintuose. Ne kiekvienas nakties šešėlis yra šikšnosparnis, bet kiekvienas šikšnosparnis yra gimęs nakčiai.

Labai sunku nusakyti modernių formų esmę ir sudėtį. Labai sunku tiksliai nustatyti modernios ir nmodernios sąvokos ribas. Juk didelis kūrėjas, bet kokioje kūrybos srityje, kuria ateičiai, kartais net pats to nežinodamas. Kiekvienas žmogus, neįskiriant modernaus, susiduria su tiesa ir visais jos aspektais, nes tiesa yra senesnė už žmogų. Ir moderniam žmogui visų svarbiausias dalykas yra tiesos turinys, bet jis nori ir reikalauja, kad tiesos reprezentacija, jos išraiška ir jos pritaikymas būtų modernūs, vadinasi, taikomi šios dienos žmogui. Ir modernus žmogus nori turėti pilną tiesą — gyvą, šviežią ir neįskreiptą. Juk modernizmas nėra nei

klaidingas tiesos supratimas nei klaidinga išraiška. Jei tiesos kilmė sena, kaip pati pasaulio buitis, tai moderniam žmogui ji yra reikalinga tokia, kokia ji yra: gryna ir neatmiešta nei prietarais nei baimingais, bet nepagrįstais pasenusio etiketo ar papročio reikalavimais. Modernus žmogus nori tiesos; jos išraiškos formą jam padiktuos jo proto patirtis ir vaizduotės dinaminis progresas.

Modernus žmogus nėra keistuolis — keistuolių būta ir primityviais laikais. Jis nėra kraštutinumų nelaiminga sintezė. Modernus žmogus nėra liguistas naujovių ieškotojas, vien dėl pačios naujovės. Jis negali melo laikyti tiesa, negali dienos vadinti naktimi, nors jo diena, kai spiegia sprausminiai lėktuvai, švilpia elektriniai traukiniai ir sprogsta atominės bombos, yra kitokia negu jo protėvių, kurie ganė avis, vilkėjo kailiais ir gėrė ožkos pieną. Modernus žmogus nebūtinai turi būti ateistas, nes pastarųjų buvo visais amžiais. Modernizmas, kaipo toks, neturi nieko bendra nei su klaida, nei su iškreipta tiesa, nei su materijalizmu, nei su anarchija. Naujovė nereiškia chaoso, ir modernizmas nėra sauvliavimas.

Modernus žmogus nebūtinai turi būti nenormalus ar ekscentriškas, lygiai kaip moderni muzika nebūtinai turi būti nuobodi ir inertiška disonansų virtinė. Žymus anglų kompozitorius William Walton būdavo, kaltinamas ypatingu disonanso pamėgimu ir jo vartojimu ten, kur konvencijonalus akordas būtų įspūdingesnis ir turiningesnis. Bet jo kaltintojai užmiršdavo, kad Walton buvo gimęs Londone, netoli Paddington geležinkelio stoties, kur jis — nuo pat gimimo valandos — nieko kito negirdėjo, kaip garvežių ratų nuobodų

dundesį, stabdžių cypimą, besiveržiančio garo šnypštimą ir sirenų ausis spengiantį švilpimą. Jo muzika vaizdavo aplinką, kurioje jis gimė, augo ir kūrė.

Modernus žmogus nėra manekenas, apvilktas paskutiniausios mados rūbais. Jis turi būti modernus ne tik savo išore, bet ir vidaus pasauliu. Ekstravagantiškumas nėra modernizmo kertinis akmuo, bet dvasia, jaučianti laiko pulsą, suprantanti dienos psichologiją, prabylanti į žmogaus širdį dienos kalba, garsu ir vaizdais, randanti šios dienos problemoms suprantamą ir išsamų atsakymą — tokia dvasia yra modernizmo tikroji motina. Ji gimdo sveikus modernizmo vaikus, kurie gali didžiuliais teisėtai paveldėtu modernaus žmogaus titulu.

Ir modernus žmogus turi nusiilenkti absoliutinei tiesai. Tiek kūryboje, tiek tikėjimo praktikoje, idealų kovingame triumfe ir dvasinių pergyvenimų krizėse ir modernus žmogus turi atsiminti ir nusilenkti amžinai tikrovei, kad žmogaus kontingentinė prigimtis ir buvimas negali išsiversti be Absoliuto, kuris ją pagimdė, augina ir brandina nemirtingam gyvenimui ir amžinoms vertybėms.

Bruno Markaitis, S. J.

Būti minutę ar valandą didvyriu yra daug lengviau, negu tykiame heroizme leisti dieną iš dienos. Tik prisiminkime tą pilką, monotonišką kasdienybę, darbą, už kuri niekas nepagirs — didvyriškumą, kuriuo niekas nesusidomės. Kas tą kasdienybę pakelia ir vis tiek pasilieka žmogumi, tas tikrai yra herojus.

Dostojevskis

Pasižvalgius Kalifornijoje

Jeigu Amerika yra vadinama Naujuoju Pasauliu, tai Kaliforniją reikėtų vadinti Naujausiuoju. Dabartinės Kalifornijos didmiestyje, Los Angeles, prieš šimtą metų tebuvo tūkstantis gyventojų. Čia atvykę pirmieji ispanai pavadino vietovę Marijos, Angelų Karalienės, vardu — “Nuestra Senora La Reina de Los Angeles”. Iš šio ilgo pavadinimo pasiliko tik “Los Angeles”. Dabar šiame mieste yra virš dviejų milijonų gyventojų, o jeigu priskaitysi prie jo arti prisiliejusius priemiesčius, tai bus virš keturių milijonų. Labai galimas dalykas, kad netrukus Los Angeles pralinks ir mūsų didžiąją Čikagą.

Kalifornija — ateities kraštas

Daugelis mano, kad ateityje pramonės centras bus ne Amerikos Rytai, bet Vakarai. Galimybių čia yra daug. Jau ir dabar daugelyje vietų pramonė smarkiai išsivysčiusi. Žmonės į čia mielai keliai iš rytinių valstybių, ypačiai dėl malonaus klimato. Mums gal visi tie dalykai, kurie bus tolimesnėje ateityje, nėra tokie įdomūs, bet būtų naudingiau sužinoti, kaip čia gyvena lietuviai, ar jiems pasiseka lengvai įsikurti, ar jie yra patenkinti, palikę Čikagą ar Niujorką ir atvažiavę į Los Angeles.

Kartą užkalbinau pažįstamą ponį, kuri neseniai su visa šeima atsikėlė iš rytų.

— Koki Jūsų pirmieji įspūdžiai Kalifornijoje?

— Puikiausi. Nė nemaniau, kad būtų toks skirtumas tarp rytų ir vakarų. Čia yra tikras rojus. Dirbti, žinoma, reikia ir čia, bet nors naktį gali pailsėti, nes visuomet naktys vė-

sios, o kai gyvenome rytuose, tai karštais per visą naktį akių nesudėdavom, bet kankindavomės nuo karščio, prakaito ir tvankumo.

— Tai negrįžtumėte į rytus?

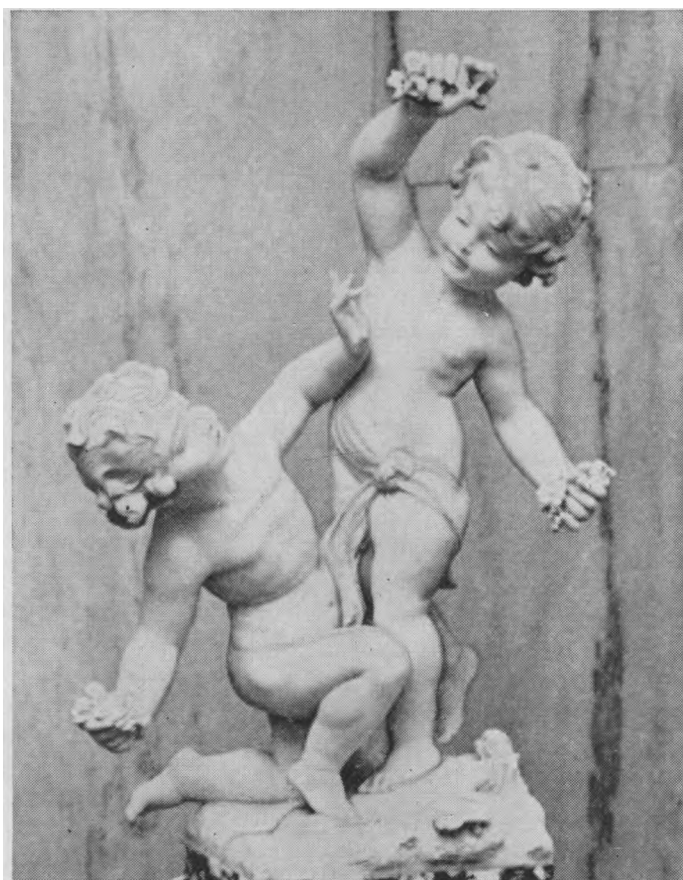
— Už jokių pinigų!

— Bet juk čia nuobodžiau gyventi, nes lietuvių nedaug.

— Tas gal ir tiesa, bet manau, kad ateityje jų čia privažiuos daugiau. Rašysiu ir aš visiems pažįstamiems, kad atvažiuotų. Pamatysite, kad ateityje čia bus viena didžiausių lietuvių kolonijų.

Manau, kad ta ponia tiesą sakė. Gal geriausias įrodymas, kad Kalifornijoje gera gyventi yra tas, kad čia privažiavę labai daug žydų — jie supranta, kur yra gera ir moka pasirinkti pirmąsias vietas ir pelningiausias užsiėmimus. Beveik kas savaitė į Los Angeles atsikelia bent viena lietuvių šeima. Neteko girdėti, kad kuri nors būtų nepatenkinta. Darbus suranda greitai. Su butais taip pat nėra bloga. Pats lietuvių parapijos klebonas kun. J. Kučingis padeda naujai atvykusiems susirasti ir butą ir darbą. Jis nesigaili savo “oldsmobile” ir tol važinėja, kol suranda gerai apmokamą darbą ir gražų butą. Bet gal būtų geriausia visai buto neieškoti, o pirkti namelį. Už 10-12 tūkstančių dolerių galima gauti vienai šeimai elegantišką namelį geroje apylinkėje.

Pragyvenimas gal čia yra šiek tiek pigesnis, nes žiemą nereikia kuro nei šiltų rūbų. Ypačiai yra patenkintos šeimaininkės, kad labai lengva užlaikyti buto švarą. Oras čia grynesnis ir švaresnis; nėra tiek dulkių

“GĖLIŲ KOVA”

ir suodžių, kaip kai kuriuose rytų ar vidurio Amerikos miestuose. Klimatas labai malonus: naktys vėsios, o ir dieną nejauti karščio, nes oras yra sausas. Tik rytais kartais būna kažkokio rūko, kuris kai kuriems akis graužia, bet apie 10-12 val. jis išsisklaido.

Vienas būtiniausių reikmenų Los Angeles mieste — tai automobilis. Be jo nė neik iš namų. Mat, miestas labai išsiplėtęs, o susisiekimas autobusais ir tramvajais labai netobulas. Taigi, nenuostabu, kad kas antras Los Angeles miesto gyventojas turi automobilį. Nors automobilių tiek daug, bet vairuoti — vienas malonumas, nes gatvės labai plačios.

Miestui daug grožio teikia ne tik gražūs, švarūs balti nameliai, bet ir gausi augmenija: palmės, kaktusai, oleandrai. Beveik prie kiekvieno namelio yra darželiai ir sodeliai. Nors čia labai retai lyja, bet miestas žaliuote žaliuoja, nes pievos ir sodai nuolat laistomi dirbtiniais fontanais.

Nors lietuvių kolonija nėra didelė, bet gerai organizuota. Neseniai pasistatė naują bažnytelę, kurios lietuviams pavydi net ir svetimtaučiai. Neblogai veikia ir jaunimo organizacijos: skautai ir ateitininkai. Pažymėtina, kad čia nėra tarp šių organizacijų tiek trynimosi, kaip kitur. Taip pat ir naujieji ateiviai su vietiniais lietuviais sugyvena gana broliškai.

Hollywoodo žvaigždės

Parvažiavus iš Los Angeles, tuoj visi teiraujasi apie Hollywoodą ir jo žvaigždes. Tačiau pačiame Hollywoode maža kas į jas dėmesį kreipia. Mat, artimas ir lengvai pasiekiamas daiktas nėra toks įdomus. Losangeliečiai, ir nenorėdami, kartais sutinka vieną ar kitą žvaigždę gatvėje, krautuvėje arba pravažiuojančią savo liuksusiniu Lincolnu. Bet kas jomis domisi? Juk tai yra žmonės, kaip ir visi kiti. Jeigu jie sugeba žiūrovus filmuose jaudinti, jeigu jie sugeba gerai vaidinti, tai jų nuepelnas, gal teisingai ir tuos tūkstančius savaitėmis ima, juk tai tikrai nelengvas darbas. Bet ne tuo žmogaus vertė matuojama. Tur būt, nė viena rimta motina nelinkėtų savo sūneliui ar dukrelei tapti Hollywoodo žvaigžde ir paskui statyti divorsavimo rekordus.

Žinoma, nebūtų teisinga panašiai apie visus spręsti. Ir tarp Hollywoodo žvaigždžių pasitaiko rimtų asmenybių. Gal populiariausias ir labiausiai gerbiamas yra Bing Crosby, kurs dešimtimis tūkstančių remia įvairiausius labdarybės darbus. Jis labai daug prisidėjo prie „gailestingumo seserų“ ligoninės pastatymo Santa Monica mieste. Tai yra tikrai graži ir moderniška ligoninė. Dažnai į ją kreipiasi ir susirgę žvaigždės. Čia gulėjo ir garsiosios June Haver sužieduotinis, kurį ji per dienas slaugė ir dažnai, paskendus maldoje, klūpėdavo prieš Nukryžiuotąjį jaukioje ligoninės koplytėlėje. Sužieduotinio mirtis, seselių nuoširdumas ir Dievo malonė, kurios ji dažnai prašė, pakreipė jos gyvenimą kita kryptimi. Ji įstojo į šių seselių vienuolyną ir dabar atlieka naujokyną netoli Kansas City.

Būtų klaidinga manyti, kad kino žvaigždės gyvena Hollywoode. Hol-

lywoode yra tik dauguma kino studijų, bet patys artistai renkasi gražesnes vietas už Hollywoodą. Gal daugiausia jų apsigyvenę turtuolių kvartale — Beverly Hills. Kiti gyvena toliau už Los Angeles nuošaliuose kalvelėse. Bendrai kalbant, kino žvaigždės mėgsta nuošalumą ir privatumą. Jų puošnios rezidencijos paslėptos nuo smalsuolių akių aukštomis, krūmais apželdintomis tvoromis. Kai kurių namus net policija saugoja ir artyn neprileidžia lankytojų. Be nuolat gyvenamųjų rezidencijų kai kurie artistai dar turi vilas prie Ramiojo vandenyno. Labiausiai jų mėgiamas paplūdimis yra Malibu Beach, į šiaurę nuo Santa Monica.

Atvykusiems į Los Angeles smalsuoliams dažniausiai tenka apsigilti. Jie mano, kad čia pamatys visas žvaigždes, jų rezidencijas, susipažins su jų gyvenimu. Bet ne visuomet jiems nusišypsos „laimė“ atsitiktinai pamatyti vieną kitą artistą. Kartais turi pasitenkinti, tik pamatę Hollywoode prie kiniečių teatro cemento įspaustus žymesniųjų žvaigždžių rankų ir kojų ženklus. Būriai žmonių stovinėja ir žiūri į tuos ženklus, kaip į garbingiausias relikvijas, visai nepagalvodami, kad tos kojos šiuo momentu gal yra šildomos prieš saulę Malibu paplūdimy arba tos rankos gal žaidžia tenisą privačiose aikštelėse, už tankiais krūmais apaugusių tvorų.

Mirtis — gyvenimo pradžia

Nusiminusiam keleiviui, kuriam nepasisekė pamatyti kino žvaigždžių, patartume užsukti į netoli Hollywoodo esantį Forest Lawn Memorial — Park, kur yra įrengtos labai įdomios kapinės. Jau prie pat įėjimo akmeninėje lentoje yra įrašyti šių kapinių tikslą nusakantieji steigėjo žodžiai.

"MOTINIŠKAS
ŠVELNUMAS"

Jo nuomone, daugumoj kapinių nematyti krikščioniškos dvasios. Jos yra liūdnos, niūrios, kalbančios apie gyvenimo pabaigą. Bet krikščioniui mirtis nėra gyvenimo galas, o tikrojo, gražesnio gyvenimo pradžia. Todėl tikinčiam krikščioniui mirtis ne liūdesį, bet džiaugsmą turėtų teikti. Taigi, šių kapinių steigėjas pasiryžo taip viską čia sutvarkyti, kad iš visur trykštų linksmumas, džiaugsmas, gyvenimas.

Apie gyvenimą čia kalba amžinai žaliuojantieji medžiai, aukštyn trykštą fontanai, besišypsančios pievos, žydinčios gėlės, didžiųjų menininkų skulptūros bei tapybos kūriniai. Užtat nenuostabu, kad ne tik mirusieji čia laidojami, bet ateina ir maži vaikai, kad savo akimis pamatytų tai, apie ką tik knygose skaitė; čia ateina ir jaunavedžiai, pasiryžę sukurti šeimą, prižadėti vienas kitam amžiną ištikimybę, žiebti naujo gyvenimo

kibirkštėles. Ypatingai jaunavedžių yra mėgiama gražutė “Gėlių bažnytelė”. Tūkstančiai Los Angeles įžymybių, tarp kurių daugelis Hollywoodo žvaigždžių, čia ateina susituokti.

Veltui čia ieškosi liūdnu paminklų, skausmą išreiškiančių statulų, prie sūnaus kapo verkiančių motinų. Tematysi tik džiaugsmu krykštaujančių kūdikių statulėles, apie gyvenimą kalbančius meno kūrinius, švelniai prie krūtinės savo naujagimius glaudžiančias jaunas motinas. Ir mūsų Marija Pečkauskaitė, aplankius šią vietą, galėtų vėl pakartoti kadaise pasakytus žodžius: “Ak ne! Mirtis nėra baisi. Tai juokas, pasislėpęs už ašarų, džiaugsmas už sopulių, tai balžiedžio žiedas po sudžiūvusiais lapais” (“Sename Dvare”).

Religijos ir meno židiny

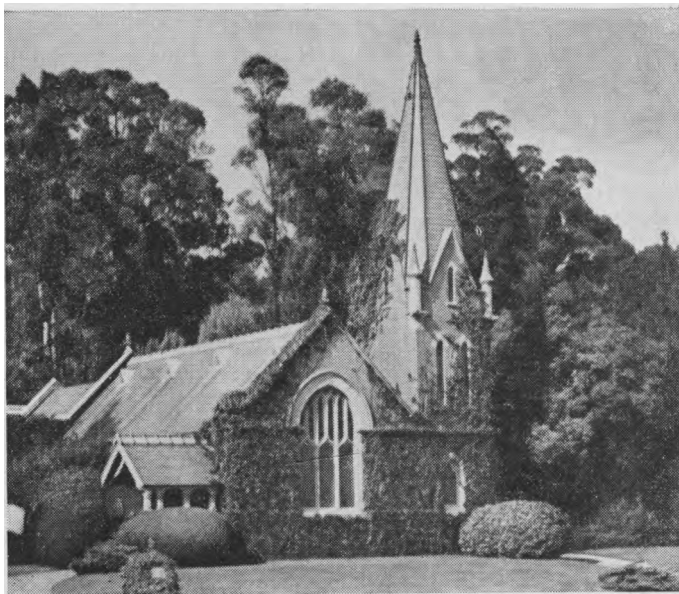
Keleivis, aplankęs šį parką, ne tik įsisąmonins į krikščioniškąją mirties prasmę, ne tik susimąstys, norėdamas išspręsti gyvenimo paslaptį, atsistojęs prieš skulptūros kūrinį, pavadinimą “The Mystery of Life”, bet pamatys labai meniškai atliktas žymiausių pasaulio genijų skulptūros bei tapybos *r e p r o d u k c i j a s*. Kiekviena me žingsnyje lankytojas čia pamato vis ką nors nauja, su tikru nustebimu gėrįsi Michelangelo, Raffaello ir Leonardo da Vinci meno šedevrais. Kiekvienas kūrinys taip puikiai yra atliktas, kad atrodo dar gražesnis už originalą.

Tai yra tikra meno galerija. Tik ši galerija nėra sutvarkyta pagal šūkį “menas menui”. Jeigu tų visų kūrinių tikslas būtų tik menas, tai tas tikslas būtų per menkas. Menas tarnauja aukštesniam tikslui. Štai, pvz., kad ir garsioji Leonardo da Vinci “Paskutinė Vakarienė”. Įeini į salę,

lyg į teatrą, ir atsisėdi. Užgesinus šviesas, pradeda aidėti švelni muzika ir palengva prasiskleidžia uždanga. Pamatai tikrai nepaprasto grožio paveikslą ir išgirsti žodžius, aiškinančius jo prasmę. Tave nuveda į Jeruzalę prieš du tūkstančiu metų, kai Kristus paskutinį kartą valgė su savo apaštalais, kai jiems plovė kojas, įsteigė Meilės Sakramentą, kai Judas išėjo Jo išduoti. Išgirsti kalbant ir apie šio paveikslo autorių Leonardo da Vinci, kurs nupiešęs tipingus apaštalus, vis negalėjo užbaigti Kristaus paveikslo. Bet pagaliau suprato, kad jis neužbaigiamas. Kristaus niekas negali atvaizduoti tokio, koks Jis iš tikrųjų buvo. Taip ir liko Kristaus paveikslas neužbaigtas. Jis bus užbaigtas tada, kai susitiksime veidas į veidą...

Kai išeini iš tos salės, nežinai, ar čia buvo teatras, ar bažnyčia. Eini toliau. Įeini į kitą didžiulę salę, pilną kėdžių, lyg didžiulis teatras. Tenai atrodo dar paslaptiesingiau. Tyliai, tyliai pasigirsta muzikos aidai ir dar tyliau pradeda skleisti milžiniško dydžio uždanga. Įsmeigi akis į atidengtą 45 pėdų aukščio ir 195 pėdų pločio paveikslą, atvaizduojantį Kristaus nukryžiovimą. Tai didingas lenkų dailininko Jono Styka kūrinys. Jis vaizduoja Nukryžiovimo sceną tuo momentu, kai jau visi atėjo ant Kalvarijos kalno ir laukė, kada Dievas—Žmogus guls ant paniekinimo kryžiaus, kad jį išaukštintų ir sugrąžintų žmogui teisę į amžiną laimingą gyvenimą. Atidengus šį paveikslą, mirtina tylą užviešpatauja salėje. Bet netrukus pasigirsta žodžiai apie tą didžiausią pasaulio istorijoje įvykusią Auką, apie didžiausią meilę ir kilniausią heroizmą. Pusvalandis greitai prabėga, ir žmonės susimąstę eina iš šios salės, lyg iš rekolekcijų.

“GĖLIŲ BAŽNYTĖLĖ”

Ateityje dar žadama įrengti ir trečią salę, kurioje bus atvaizduotas prisikėlęs, besišypsąs ir triumfuojąs Kristus. Aplankęs šią vietą, pagalvoji, kad čia, Amerikoje, nėra tiek originalių meno kūrinių, kaip Florencijos, Romos ar Paryžiaus pinakotekose, daugiausia čia tik kopijos, reprodukcijos. Bet amerikiečiai pralenkia europiečius tuo, kad moka meną pritaikyti žmogaus gyvenimui, jo santykiams su Dievu, religijai. Menas čia tarnauja ne menui, bet geriau pažinti Dievui. Taigi, galime sakyti, kad amerikiečiai ištraukė meno kūrinius iš Europos pinakotekų ir parodė žmonėms. Europa gali didžiulis savo genijais, bet gali pasigirti ir Amerika, turinti praktišką pritaikymo jausmą. Tai yra gražus ir sveikas bendradarbiavimas.

Juk tai protestantiška!

Kai pakilusia nuotaika išeini iš to parko ir, sutikęs draugus bei pažįstamus, nori jiems išlieti nustebimo ir pasigėrėjimo jausmus visa tuo, ką

esi matęs, kartais išgirsti skeptiškus paniekos žodžius: “Bet juk tai protestantų įsteigta! Tos kapinės ir tos bažnyčios nekatalikiškos!” Dievuli mano, pagalvoji, argi taip svarbu, **kas** tai padarė? Argi nėra svarbiau, **ką** padarė? Jeigu protestantas myli Kristų ir apie Jo meilę kalba žmonėms, ar aš neturėčiau dėl to džiaugtis? Ar Michelangelo Mozė nustos savo majestotiškumo arba Raffaello Sikstinė Madona dangiško švelnumo, jeigu juos matysi ne Romoj ar Dresdene, bet Los Angeles protestantų kapinėse? Jeigu protestantas šmeišk Mariją, aš jį turėčiau barti, o ją ginti, bet jeigu jis ją iškels ant altoriaus, ar aš turėčiau nuo jos nusigręžti?

Turime džiaugtis, kad nuo tikrosios Bažnyčios nuklydę mūsų broliai pradeda branginti tos Bažnyčios prieglobstyje išbujojusį meną. Ateis laikai, kada jie įvertins visa tai, kas yra sukurta Didžiojo Menininko ir palikta saugoti Jo įsteigtoje Bažnyčioje.

Juozas Vaišnys, S. J.

BAPTISTAI

Kai 1534 m. Anglija atsiskyrė nuo Katalikų Bažnyčios, niekas negalėjo pramatyti, kad tas atsiskyrimas turės tokių didelių pasekmių. Henrikas VIII norėjo atsiskirti tik nuo Romos, bet visa kita palikti taip, kaip pirmiau buvo. Tačiau įvyko visai kitaip: Anglikonų Bažnyčia davė pradžią daugeliui įvairių sektų. Kai kurios sektos buvo labai radikalias, labai nutolusios nuo krikščioniškojo mokslo. Prie tokių sektų galima priskirti ir Baptistus.

Istoriniai bruožai

Baptistai paeina nuo žodžio **baptismus** — **krikštas**. Panaši sekta yra ir Anabaptistai, tai yra tie, kurie dar kartą arba iš naujo yra krikštijami. Anabaptistai sako, kad niekas negali būti padarytas krikščioniu, jam pačiam nežinant. Taigi, vaikų krikštas nieko nereiškia, reikia krikštyti jau suaugusį žmogų, kai jis pats gali apsispręsti. Taigi, jeigu kas nors ir yra pakrikštytas, būdamas vaiku, anabaptistai jį dar kartą krikštija, kai užaugę.

Anabaptistams davė pradžią Vokietijoje liuteronų ministeris Thomas Muenzer šešioliktojo amžiaus pradžioje. Tai buvo revoliucionierius, turįs komunistinių palinkimų. Anabaptistai Vokietijoje sukėlė „ūkininkų karą“ ir Miunsterio revoliuciją. Nors buvo numalšinti, bet jų idėja nežuvo. Jų mokslą toliau skelbė Olandijoje Menno Simon, nuo kurio jie buvo pradėti vadintis me-

nonitais. Su jais susipažino ir anglai, kurie buvo nepatenkinti savo anglikonų bažnyčia ir norėjo steigti „gryną, skaisčią ir tikrą Bažnyčią“. Šis sąjūdis prasidėjo 1553 m. Valdžia pradėjo juos persekioti, dėl to jų dalis išvyko į Olandiją. Vėliau jie buvo tie garsieji „pilgrimai“, laivu „Mayflower“ atvykusieji į Plymouth (1621 m.).

Tarp Olandijos anabaptistų pasižymėjo John Smith, kurs pakrikštijo pats save ir 36 savo sekėjus. Po to jie grįžo į Londoną ir ten įsteigė savo bažnyčią. Jie krikštijo visišku panėrimu į vandenį. Šita baptistų sekta dalinosi į **bendruosius** ir **ypatinguosius**. Vėliau šios dvi grupės susijungė. Jie mokė, kad galima krikštyti tik suaugusius ir krikštyti reikia visišku panėrimu. Paskui jie vėl suskilo dėl klausimo, ar Kristus yra Dievas. Tie, kurie nepripažino Kristaus dievybės, pasivadino „unitarionais“. Calvinistinės krypties baptistai (**ypatingieji**) nepripažino misijų, nes jos vis tiek nieko nepadės tiems, kurie nėra Dievo išrinkti, o tiems, kurie išrinkti, išganymui nereikia nė misijų.

Baptistai Amerikoje

Į Ameriką baptistus įvedė Roger Williams septynioliktame amžiuje. Roger Williams į Ameriką atvyko, būdamas anglikonas, tik vėliau jis atsisakė savo vaikystės krikšto ir iš naujo apsikrikštijo. Jis čia suorganizavo baptistų bažnyčią, kuri netrukus susiskaldė į daugelį sektų. Žymiausios jų sektos dabar Amerikoje yra: Pietų, Šiaurės, Negrų Baptistai, Nepriklausomieji Baptistai, Vokiečių Baptistai, Laisvosios Valios Baptistai ir kiti. Jie visi sutinka tame, kad atmeta vaikų krikštą, krikštija tik suaugusius visišku panėrimu.

Baptistų mokslas

Svarbiausieji baptistų sektos mokslo dėsniai yra šie:

1. Vietinės bažnyčios yra nepriklausomos vienos nuo kitų.

2. Bažnyčia yra pilnai atskirta nuo valstybės. Yra sakoma, kad baptistai daugiausiai prisidėjo prie valstybės subedievinimo.

3. Paliekama visiška asmeniška laisvė religiniuose klausimuose. Jie moko, kad toji laisvė yra žmogui įgimta ir kiekvienas turi teisę ją pilnai naudotis. Du baptistai gali skaičiuoti tą pačią Šv. Rašto vietą ir prieiti visai skirtingų išvadų. Juodu abudu yra teisūs ir gali gyventi pagal tas išvadas.

4. Vaikų krikštas yra smerktinas ir kenksmingas bažnyčios dvasiai.

5. Vienintelė tikra krikšto forma yra visiškas panėrimas į vandenį. Krikštas nėra baptistams sakramentas, kuris suteikia pašvenčiamąją malonę, bet tik atgimimo simbolis. Jie pirmiau atgimsta, ir tik po to krikštinausi. Krikštas nėra išganymui būtinai reikalingas, todėl būtų galima ir be krikšto prie baptistų priklausyti. Vis dėlto griežtesnieji baptistai reikalauja iš savo narių krikšto. Vaisiai mirę be krikšto gali būti išganyti.

6. Baptistai visai kitaip supranta Bažnyčią negu kitos protestantų sektos. Kiti vis dar pripažįsta šią tokį Bažnyčios „matomumą“, tam tikrą jos išorinę organizaciją. Baptistai save laiko nepriklausomais nuo bet kurios bažnytinės organizacijos, tai yra tik grynai dvasinė vienybė tų, kurie bus išganyti. Baptistui bažnyčia yra tik pastatas, kurį jis lanko, kad išgirstų skaitant Šv. Raštą, pamokslus, improvizuotas jų ministerio maldas. Sakykla yra svarbiausia bažnyčios vieta.

7. Paskutinė Vakariene, panašiai kaip ir krikštas, yra tik simbolis. Jie netiki, kad ten būtų Kristus.

8. Baptistai yra labai griežtai nusistatę prieš valstybę. Tai yra reakcija prieš Henriko VIII ir Elzbietos valstybinę bažnyčią, kuri prievarta liepė žmonėms prie jos priklausyti. Taip pat jie labai piktai yra nusistatę ir prieš Katalikų Bažnyčią.

Baptistų bažnyčios yra vadina- mos kongregacionalinės, jos neturi vyskupų. Baptistai yra viena skaitlingiausių protestantiškų sektų Amerikoje. Visame pasaulyje jų yra apie 13 milijonų, o Amerikoje virš 10 milijonų. Europoje jų yra tik apie 250 tūkstančių. Po antrojo pasaulinio karo jie labai pradėjo skverbtis į Japoniją. Baptistai yra labai paplitę tarp negrų Šiaurės Amerikoje.

Baptistai turi Amerikoje labai žymių mokyklų, užtenka tik paminėti George Washington Universitetą Washingtone ir Čikagos Universitetą, kurie yra jų įsteigti. Jie yra labai aktyvūs ir savo mokslui skleisti panaudoja visokias priemones. Įdomu, kad ši sekta patinka ir žydams, prie jos priklauso apie milijonas žydų. Buvusis prezidentas Trumanas taip pat yra baptistas.

Reikia pripažinti, kad jie atmetė beveik visas krikščionių religijos tiesas. Net Švenč. Trejybės ir Kristaus dievybės klausimuose jų tarpe nėra sutikimo. Vienintelis jiems visiems bendras dalykas — krikštijimas panėrimu.

J. Venckus, S. J.

Dievas, leisdamas žmonių giminei kilti iš vieno vienintelio žmogaus, norėjo jai priminti, koks brangus Dievui vieningumas įvairume.

Šv. Augustinas

Ž Y D A I

Jau kartą „Laiškų Lietuviams“ skaitytojai yra skaitę apie žydus, kai rašėme, kaip tautos žūsta ir išsilaiko. Žydų tautą paminėjome, kaip pavyzdį, kuri išsilaikė, nežiūrint didžiausių persekiojimų, niekinimų, stumdymų ir pagaliau žiauriausių masinių žudymų Rusijoje ir Vokietijoje.

Iš istorijos žinome, kad žydai jau pirmame amžiuje atsikraustė į Vokietiją. Vormse tada jau tikrai buvo žydų. Imperatorius Konstantinas 321 m. mini, kad Koelne esanti žydų bendruomenė. Nuo dešimtojo amžiaus jau įvairiuose Vokietijos miestuose buvo susikūrusios žydų bendruomenės. Daug žydų į Europos Vakarus atėjo Kryžiaus Karų laikais. Iš metraščių žinome, kad 1113 m. Kieve įvyko pogromas prieš žydus, taigi, jau ir Rusijoje jų nuo seniau būta. Labai įdomu, kad, nežiūrint nuolatinių žydų persekiojimų Rusijoje, jie ten labiausiai plito.

Iki 1840 m. žydai negalėjo žemės pirkti Rusijoje. 1836 m. Rusų valdžia buvo sumaniusi žydais kolonizuoti Sibirą, leidžiant ten jiems užsiimti žemdirbyste, bet ateinančiais metais jau tas leidimas buvo atšauktas. 1827 m. Nikolajus I išleido įsakymą, kad ir žydai turi atlikti karinę prievolę. Pradėjo imti į kariuomenę net mažus žydukus nuo 12 m. amžiaus. Jie turėdavo atlikti pulkuose įvairius patarnavimus, būdavo priversti valgyti kiaulieną, kas jiems yra religijos uždrausta. Valdžia norėjo, kad žydai atsižadėtų savo tikėjimo ir taptų pravoslavais. Daug yra buvę pogromų prieš žydus.

Didelis pogromas buvo Odesoje 1871 m., kad žydai sulaužę rusų kryžių. Kišiniove 1903 m. įvykęs didelis

pogromas dėl to, kad žydai subadę krikščionių vaiką, norėdami kraujo savo religinėms apeigoms. Homelio pogromui pradžią davė ginčas tarp krikščionių ir žydų silkių turgavietėje. Daug neapykantos buvo išlieta prieš žydus pagarsėjusios Beiliso bylos metu. 1911 m. buvo atrastas duobėje subadytas 12 m. berniuko kūnas. Buvo įtarti žydai, kad jie nužudė tą berniuką savo religiniams tikslams. Didžiausias įtarimas krito ant žydo Mendel Beiliss. Byla tapo garsi ypatingai dėl to, kad kilo principinis klausimas, ar iš tikrųjų žydams kada nors yra reikalingas krikščionių kraujas. Buvo pašaukti ekspertai didžiausi hebraistai. Dar nebuvo baigta ši byla, kai prisidėjo nauja nelaimė: Kieve žydas nužudė premjerą Stolypiną.

Šiek tiek anksčiau ir Vakarų Europoje buvo įvykusi nelaimė, suteikusi žydams daug nemalonumų. Buvo nuteistas Prancūzų generalinio štabo kariškis žydas Alfredas Dreyfuss, kad perdavęs vokiečiams slaptus kariškus dokumentus. Byla labai išgarsėjo, tuo labiau, kad į ją įsimaišė ir žymus prancūzų rašytojas Emile Zola. Viso pasaulio žydija jautėsi užgauta ir paniekinta, nes atrodė, kad žydais negalima pasitikėti. Antisemitizmo banga užliejo visą Europą. Tuo metu prasidėjo didelės žydų emigracijos į kitus kraštus, ypač į Šiaurės Ameriką. Tada pradėjo kurtis ir didelės žydų tautinės organizacijos, kurių tikslas buvo apsaugoti žydus nuo priešų.

Izraelio valstybė

Žydų valstybė žuvo 70 m. po Kristaus. Tauta nustojo savo nepriklaus

somybės. Nuo to laiko prasidėjo žydų tautos kryžiaus kelias. Atrodė, kad ta kitados Dievo išrinktoji tauta dabar tapo Dievo atmetąja ir net prakeiktąja tauta. Žydų tauta yra ypatinga. Žmogus gali tapti prancūzu, anglu, kataliku, protestantu, tik ne žydu. Žydu negalima tapti, juo reikia gimti.

Mums gali kilti klausimas, kas žydus išskiria iš kitų: ar religija, ar tautybė, ar ypatinga rasė? O gal juos taip užgrūdino ir tą savitą charakterį suteikė nuolatiniai persekiojimai, nuolatinis būtinumas taikytis prie visokių aplinkybių? O gal pagaliau netekimas savo krašto, savo žemės, savo mylimos Palestinos juos taip suvienijo ir iš kitų išskyrė? Žydai daug kartų mėgino atvaduoti Palestiną. 132 m. po Kristaus gabus kariškis, vardu Bar Kochba, mėgino atvaduoti Palestiną, bet jo iškovota laisvė tęsėsi tik dvejus metus. 614 m. vėl jie sukilo prieš Bizantiją, bet nepasisekė. Jų pastangos atvaduoti Jeruzalę yra surištos su mesijaniškomis svajonėmis: Mesijas, kurio jie dar laukia, gali ateiti tik į laisvą o ne pavergtą Jeruzalę.

Pirmieji žydai pradėjo imigruoti į Palestiną 1882 m., daugiausia iš Rusijos. Paskui pradėjo ten vykti žydai ir iš Rumunijos bei Lietuvos. Imigracija rūpinosi tam tikslui įsteigta žydų organizacija. Rusijoje po 1905 m. revoliucijos padidėjo žydų laisvė, jiems niekas netrukė važiuoti į Palestiną. Žydai steigė fondus, kad galėtų Palestinoje pirkti žemės ir pamažu ją kolonizuoti. Specialistai apskaičiuoja, kad pavartojus visas modernias technikas priemones, būtų galima Palestinoje apgyvendinti apie šešis milijonus žydų.

Labai daug reikšmės turi didelė žydų organizacija — Sionizmas. Jos

įsteigėjas yra Teodoras Herzl, Rumunijos žydas, baigęs Vienos teisę. Jis įsteigė žydų savaitraštį „Die Welt“ (1897 m.), kuris yra oficialus Sionizmo organas. Tais pačiais metais jis sušaukė Šveicarijoje pirmąjį Sionizmo kongresą, kuriame dalyvavo delegatai iš viso pasaulio. Tokie kongresai paskui buvo ruošiami beveik kiekvienais metais. Idėja suorganizuoti viso pasaulio žydus yra didelės reikšmės. Juk reikia atsiminti, kad žydai turi labai žymių asmenų visose mokslo, industrijos ir pramonės srityse. Jie turi gerų politikų, diplomatų, milijonierių, turinčių įtakos įvairių valstybių valdžioms.

Pradžioje, neturėdami daug vilties gauti Palestiną, žydai nutarė kolonizuoti kokią nors kitą patogią vietovę, bet vis nepasisekė. Pagaliau nutarė dėti daugiau pastangų, kad būtų galima didesnėmis masėmis imigruoti į Palestiną. Turkai jų nenorėjo įsileisti. Kai prasidėjo Didysis Karas, žydai numanė, kad Vokietija ir Turkija gali jį pralaimėti, todėl jiems sušvito viltys ir dėl Palestinos. Iš tikrųjų 1917 m. anglų kariuomenė, talkininkaujant keliems tūkstančiams žydų, įėjo į Jeruzalę, sumušusi vokečius ir turkus. Anglai paskyrė Palestinos valdytoju Anglijos žydą Herbert Samuel. Sionistų organizacija dabar dirbo, nenuleisdama rankų. Kitais metais jau buvo padėtas keratinis akmuo Hebrajų Universitetui. Dr. Weizmann, lenkų - lietuvių žydas nuo Pinsko, ištarė šiuos žodžius: „Šitoje vietoje besibastanti Izraelio siela atras tikrą ramybę... Čia ji pasieks ramybę su savimi ir su visu plačiu pasauliu.“

Sionistai rado šalį apleistą ir nualintą. Darbas buvo sunkus, bet entuziazmas neribotas, todėl ir sunkenybės viena po kitos buvo nugali-

mos. Daugiausia kliudė arabai, kurie tuoju suprato, kad žydai atrado savo tėvynę, o jie — arabai, seni šio krašto gyventojai, turės savo tėvynę prarasti. Žydai kreipėsi į įvairių valstybių valdovus, prašydami jų prielankumo Izraelio valstybės sukūrimui. Buvo kreiptasi ir į Popiežių, nes jie žinojo, kad katalikai yra suinteresuoti šventomis Palestinos vietomis. Delegacija užtikrino Popiežiui, kad žydai niekada krikščionims nekludys lankyti šventų vietų. Benediktas XV pasakęs: „Mes būsim geri kaimynai.“ Žydai vis labiau stiprino savo pozicijas, ragino imigruoti į Palestiną. Arabai šnairavo. Buvo ir peštynių, bet žydai laikėsi kietai.

Tuo metu žydai pasiekė kitą didelį laimėjimą Rusijoje. Po pirmosios revoliucijos 1917 m. žydai buvo paskelbti lygūs su kitais piliečiais, nebeliko jokių suvaržymų. Paskui įvyko komunistinė revoliucija. Žydai neturėjo ko bijoti, nes ir paties Lenino motina bei kiti žymūs komunistai buvo žydai.

Pagaliau atėjo antrasis pasaulinis karas. Visi žinome, ką žydai turėjo pergyventi nacių laikais. Daug jų buvo išžudyta Vokietijoje, Lenkijoje, Lietuvoje. Gal bus įdomu trupučiuką prisiminti Europos žydų kilmę. Jie dalinasi į tris grupes: hetitai, ispanų žydai ir šiaurės žydai.

Hetitai yra vadinami žydai, atėję į Rytų Europą per Juodąją jūrą ir Krymą. Jie yra maišyti su totoriais. Įdomus dalykas, kad nacių karikatūriniai žydai su išlenktomis nosimis yra kaip tik hetitai. Tai, galima sakyti, nėra tikri žydai, ir kas dar svarbiau, jie nėra semitai, bet arijai.

Kita grupė yra ispanų žydai (hebraiškai vadinami „Sefardin“). Jie gyveno Ispanijoje ir Portugalijoje. Kai

1492 m. jie iš Ispanijos buvo išvaryti, išsisklaidė po visą pasaulį. Dalis jų apsigyveno ir kai kuriose Europos valstybėse: Rumunijoje, Prancūzijoje, Anglijoje, Olandijoje. Prie šios grupės priklauso ir garsusis filosofas Spinoza. Taip pat ir garsusis Anglijos politikas Disraeli priklauso šiai grupei.

Trečioji grupė yra šiaurės žydai (hebraiškai vadinami „Askenazim“). Sakoma, kad jie yra kilę iš Biblijoje minimo Jafet. Jų kalba yra vokiečių dialektas, o kiti sako, kad frankų dialektas. Šios grupės žydų prieš paskutinį karą buvo apie 16 milijonų. Bent trečdalį jų išžudė naciai.

Nežiūrint ir šios paskutinės nelaimės, žydai nenusiminė. 1948 m. jie įsteigė savo nepriklausomą valstybę, turinčią apie aštuonis tūkstančius kvadratinių mylių ir apie pusantro milijono gyventojų. Pirmasis jų prezidentas buvo Chaimas Weizmann, Lietuvos žydas, miręs praėjusiais metais. Chemijos mokslus jis buvo baigęs Vokietijoje, paskui dirbo mokslinį darbą Anglijoje. Chemijoje yra daug Weizmanno vertingų išradimų. Kai jo kartą paklausė, kaip galėtų Anglija už tuos didžius nuopelnus atsilyginti, Weizmann atsakė: „Man nieko nereikia, bet mano tautai duokite tėvynę.“ Šis žmogus savo tautai atidavė visą savo mokslą, širdį ir meilę. Tikrai žmonių pastangos ir idealizmas laimi net ir sunkiausiose sąlygose.

J. Venckus, S. J.

Negalima ištisiems metams sulaukyti pavasario, bet sieloje jaunu palikti galima ligi senatvės, jei tik išlaikoma gyva meilė žmonėms; nes tik ji padaro akis ir sielą atvirą gėriui, grožiui ir tiesai.

F. Levald

Bruno Markaitis, S. J.

* Adenauer Pergalė

Adenauer valdo Vokietiją nuo 1949 metų, ir daugelis jį pradeda laikyti Vokietijos Tėvu. Nors jau perlipęs 77 metų slenkstį, jis dar atrodo tiesus, nepalaužiamas ir tebemano, kad vaikai, žuvys ir kabineto ministrai balso neturi. Niekas jo nepajudins, neperkalbės, jei jis įsitikinęs, kad jo tiesa. Jo kietumas ir ištvermė nuvarė nuo kojų eilę alijantų generolų ir gubernatorių. Įsitikinęs ir praktikuojantis katalikas, jis išvedė kraštą į pergalę, sakydamas, kad nuo rugsėjo rinkimų priklausau ne tik Vokietijos, bet Europos ir krikščioniškosios civilizacijos likimas.

Darbo jis turėjo ir tebeturi labai daug, bet jo energija rodosi neišsemiamą. Jis pats sako, kad daug dirbti ir nepavargti gali tik tas, kas yra „sveikas ir gabus žmogus, kantrus ir pasiryžęs visa padaryti to idealo įgyvendinimui, į kurį jis tiki“ Adenauer atveįyje šis idealas yra krikščioniškoji civilizacija, nes — pagal jo žodžius — krikščionybė yra atsakymas kiekvienai ideologijai; tik krikščionybė gali būti ta dimminė jėga, pergyvenanti pačią politiką ir politikus.”

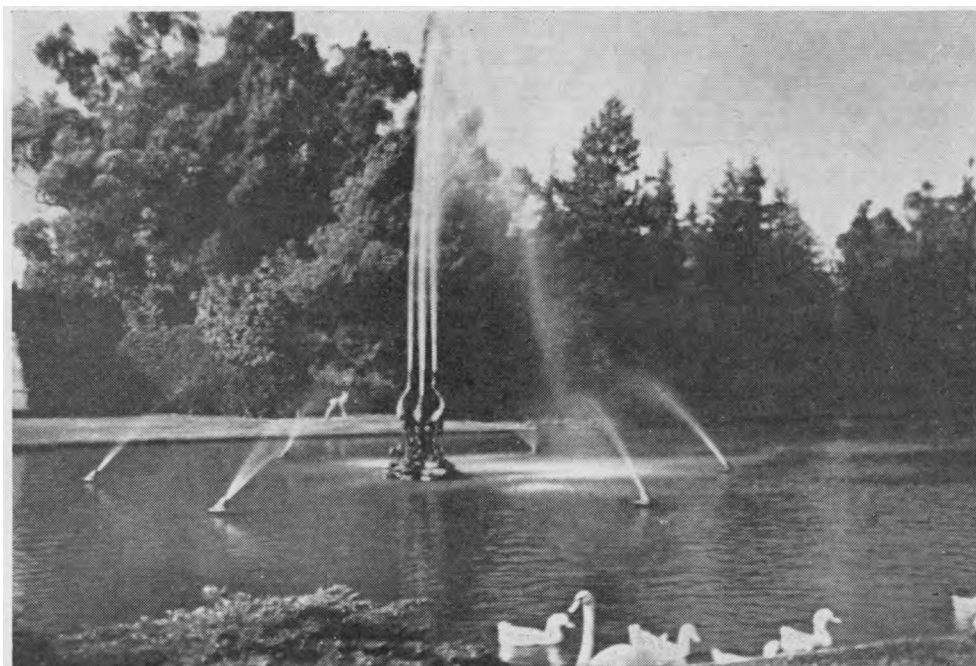
Churchill pavadino Adenauer “didžiausiu Vokietijos valstybininku po Bismarck.” Vienas iš daugelio šio fakto įrodymų yra naujoji Vokietijos konstitucija, kurią rėmė Ade-

nauer, ir kuri pasirodė praktiškesnė, lankstesnė ir išmintingesnė už Italą ir Prancūzų konstitucijas, kurios vykdomąją valdžią padaro įstatymus leidžiančio organo kaliniu.

Daug pastovios ir būtinos pagalbos Adenauer gavo iš Erhard ir Schaeffer, kurie sutvarkė krašto finansus, subalansavo biudžetą ir krašto ekonomiką pastatė ant naujų ir stiprių kojų, sveika ekonomine sistema užtikrindami Vokietijos ateitį, jei jos nesudrums tarptautinės politikos nelaukti faktoriai. Šiandien Vokietijos darbininkai valgo geriau ir uždirba daugiau negu prieš karą. Bedarbių skaičius — pirmą kartą po karo — nebesiekia milijono. Rugpiūčio mėnesio plieno produkcija prilygo Did. Britanijos. Du milijonai naujų butų išdygo nuo karo pabaigos, nors dar reikia keturių milijonų.

Vokietijos Krikščionių Demokratų partija pradėjo savo veiklos kelią su Adenauer ir aštuonių metų bėgyje parodė, kad sveika idealogija ir rimtas, nuoseklus darbas, jei jie eina ranka rankon, kalnus nuverčia. Jos vedama tauta pasiekė plačius gerbūvio vieškelius ir tarptautinį pripažinimą. Tai tauta, kuri yra buvusi ir genijus, ir kruvina šmėkla, ir liguista naikintoja.

Adenauer populiarumas pradėjo augti nuo tos dienos, kai 1933 metais Hitleris rengėsi apsilankyti Kiolne. Naciai iškėlė raudonas vėliavas su svastikomis, kurias burmistras Adenauer liepė nukabinti. Itūžęs Goering atstatė burmistrą ir išvijo iš miesto. Bet nukentėjęs burmistras jau tada suprato, kas kraštui ir tautai neša pražūtį, o kas — gerbūvį ir kūrybingą ateitį. Lankydamasis Amerikoje, jis užtikrino

Žaliuojantieji medžiai ir trykštą fontanai Los Angeles kapinėse.

prezidentą, kad Adenauer Vokietija nebepakartos 1933 metų klaidos, nes „Weimaro respublika, pasukusi perdėto politinio liberalizmo keliu, atvėrė vartus krašto priešams, kurie sugriovė tautos demokratines institucijas“. Naujoji Vokietija turi naujus įstatymus, kurių kietą ranką jau spėjo pajusti tiek kairieji tiek dešinieji radikalai.

Duoti tautai tai, ko ji nori ir kas jai ir jos šviesiai ateičiai tikrai naudinga, gali tik didelis žmogus. Dar neseniai pasaulis nekenė ir kratėsi paties žodžio „vokietis“. Šiandien, matydamas Vokietijos pažangą, entuzijastingą, kūrybingą ir nesulaikomą darbo organizaciją, jos gyvybinę jėgą, kuri gimdo, kuria ir auga, kai kitos tautos posėdžiauja ir kliudo bendrą darbą, tas pats pasaulis pradeda jausti Vokietijai pagarbą ir bendradarbiavimo norą. Jau daug kam atrodo, kad naujajai Vokietijai

gali tekti didžioji misija paklupdyti bolševizmą Europoje.

Vokiečių demokratų rinkiminiai plakatai skelbė: „Adenauer užmezgė santykius su laisvuju pasauliu.“ Grįžęs iš Amerikos, jis pats pasakė: „Aš niekada neužmiršiu to momento, kai lankydamas Arlington Kapines, užgirdau „Deutschland ueber Alles“, grojamą kartu su Amerikos Himnu.“ Po tragiškų pralaimėjimo metų, denacifikacijos teismų, po karo reparacijų ir nugalėtojų šeiminkavimo, po pramonės suparaližavimo ir ekonomijos sugriovimo, Vokietija ne tik atsikėlė iš mirties lovos, bet tapo galingiausia tauta pokarinėje Europoje. Tik istorija galės pasakyti, kiek ir kokie Adenauer tikrieji nuopelnai kraštui, kuris buvo miręs, o šiandien gyvas. Bet ir nelaukdami istorijos perspektyvos, mes galime pasakyti, kad jis yra didelis valstybininkas.

IŠ FILMŲ PASAULIO

* Nuo Čia iki Amžinybės

Vienas iš filmų ne visiškai pagal Hollywood šabloną — jis baigiasi tragedija. Skiriamas, mūsų supratimu, tik suaugusiems, nes filme daug brutalumo. Vaizduojami charakteriai, nors įdomūs, bet priklauso nesusitupėjusiems ir neišbaigtiems žmonėms. Filmas parodo mizernąją profesionalų kareivių gyvenimo pusę. Jų ambicijos labai žemos: eventualiai tapti viršila, vengiant tiesioginių susikirtimų su viršininkais, nesvarbu, kur tiesa ir principo reikalas, ir praleidžiant laisvalaikius su lengvo stiliaus merginomis bare ar šokių salėje.

Veikėjų tarpe figuruoja karjeristas kuopos kapitonas, kuris jau senokai taikosi tapti majoru kareivių sąskaiton. Suorganizuodamas kuopos bokso komandą, jis mano gauti paaugštinimą, jei komanda laimės divizijos bokso pirmenybes. Scenoje pasirodo naujai atkomandiruotas kareivis (Montgomery Clift), pasižymėjęs profesionalas boksininkas. Tiek kapitonas, tiek kuopos boksininkai, kuriems teko paaugštinimai ne už kareiviavimo, bet už boksavimo meną, bando priversti boksotis atvykusi kareivį. Priešingai apsisprendęs kareivis turi pereiti ilgą kryžiaus kelią, nusėta liguistu žiaurumu, žemiausia žmogaus panieka ir pasibaigiantį trimis beprasmiškomis mirtimis.

Be kapitono, siaurapročių viršilų, matosi pirmasis viršila (Burt Lancaster), kuris valdo kuopą kapitono vardu ir slapta mylisi su kapitono žmona. Jis toleruoja eilę nedovanotinų dalykų, nenorėdamas

kenkti kapitono karjeros planui ir vengdamas tiesioginės atsakomybės.

Kapitono žmona (Deborah Kerr) ir šokėja (Donna Reed) vaizduoja moteris, kurias gyvenimas veda tragedijos keliu, ir kurioms trūksta dvasinės pasaulėžiūros ir dvasinio idealo pakreipti tragediją kūrybos ir vertybės keliu. Sugriuvus jų statomiems kortų nameliams, jos lieka tuščiomis rankomis, apkartusiomis širdimis ir išverktomis akimis. Nenorįs boksotis kareivis — jam nelaimingu būdu pasitaikė sužeisti kolegą boksininką, ir sužeidimas baigėsi apakimu — parodo daugiausia charakterio. Bet ir jam trūks ta sveikos pasaulėžiūros ir dvasinio subrendimo. Našlaitis, bastydamasis pasaulyje, randa šeimos ir namų, erzacą kariuomenėje. Nors kartais sunku pasakyti, ar jo apsisprendimai diktuojami proto ir valios ar ožiško užsispyrimo, vis dėlto, jis pasirodo turis daugiausia žmoniškumo, šilumos ir imponuojančio vyriškumo. Gaila, kad jo beprasmiškas mirtis lieka tik tuščias aidas visoms filme vaizduojamoms problemoms. Pirmasis viršila, net stovėdamas prie jo lavono, neranda žmoniškesnių žodžių už šiuos: „Ko čia stovite? Ar nesate matę mirusio žmogaus?“

Filmas palieka žiūrovui labai slepiantį išpūdį. Beprasmiškas gyvenimas, beprasmiškas darbas, beprasmiškas žiaurumas ir beprasmiška mirtis. Tokiu būdu, ir filmas tenka laikyti beprasmiu. Net pirmos rūšies vaidyba dalykų nepataiso. Priešingai, pažadina žiūrovo sielą geresniems dalykams ir vis tiek palieka ją alkaną.

(“From Here to Eternity.” Išleido Columbia Pictures).

* Mėnulis Mėlynas

Vienas iš ginčytinų filmų, kur pui-ki vaidyba ir geras pastatymas panaudota ne taip geram tikslui, būtent, pajuokti krikščioniškąjį dorovės supratimą, atsisakant amžių priimtą dorovinės tradicijos. Tiesa, kad šis filmas skiriamas tik suaugusiems, bet ir suaugusieji, kalbėdami apie tokius dalykus, pasitikrina, ar durys ir langai uždaryti ir ar jaunoji karta jau sumigus. Tiesa, kad šis filmas turi daug rafinuoto sąmojaus, bet kartais jis "riebus" ir ne retai — tendencingas. Nors žodžiai ir labai gerai parinkti, bet minties niuansai ir sugestijos pažeidžia gero ir doro žmogaus įsitikinimus. Labai gaila, kad pirmos rūšies aktoriams, kaip William Holden ir David Niven, teko prisiimti priekaišto neišvengiąs profesinis uždavinys.

Filmas labai dažnai sukasi apie dalykus, kurių žmonės paprastai gėdiasi ir nenoriai pasakoja net savo artimiausiems draugams, nebent jiems krikščioniškoji dorovės sąvoka ir idealas yra tapę tik nuodėmingos širdies nepageidaujami liudininkai ir įkyrūs palydovai.

"Mėnulis Mėlynas" patvirtina liūdną tikrovę, kad viešasis dorovės idealas smunka progresuojančiu žingsniu, ir dalykai, tinką tik smulkės nešvankiai atmosferai, be gėdos patiekiami milijonams, nors ir po puikios vaidybos skraiste.

("The Moon is Blue," su William Holden, David Niven ir Maggie McNamara. Išleido United Artists.)

* Nusikaltimo Komanda

Labai inteligentiškas filmas tiems, kurie mėgsta detektyvinius romanus, vaizduojąs didmiesčio policijos detektyvų būstinę, per kurią pereina

įvairaus plauko bukapročiai, višt-vagiai, impersonatoriai, žinių teikėjai ir šiaip piliečiai, kuriems pasitaikė nelaimė būti ne toje vietoje ir ne tuo laiku. Be kitų pareigų ir užsiėmimų, detektyvų štabas stengiasi susekti nusikaltėlių grupę, pasižymėjusią bankų apiplėšimais.

Štabo viršininką vaidina Edward G. Robinson, kuris sukuria labai simpatišką policininką, dvelkiantį ne degtine, bet šiltu humanišku, inteligencija, sveiku sąmojumi ir sveikais nervais.

Nors filmo pavadinimas ir klaidinantis, bet žiūrovui malonu atsigauti atmosferoje, kuri nors įtempta ir ne visada ideali, bet išvengia šablono, neišsiverčiančio be *perdėto* smurto, vulgarumo ir cinizmo. Graži pabaiga atleidžia filmo įtampą ir primena, kad ne viskas auksas, kas auksu žiba. Bet auksas lieka auksu ir pelenuose.

("Vice Squad," su Edward G. Robinson. United Artists).

MOTERIE!

Visos Tavo maldos, visos Tavo jėgos, pastangos ir aukos tebūnie Tavo Tėvynės labui.

Gerbk savo senelių papročius ir tikyba. Auklėk savo vaikus religinėje ir tautinėje dvasioje. Remk savo bažnyčią tremtyje ir būk jos nare.

Vartok šeimoje lietuvių kalbą ir įžiebk savo vaikų sielose meilę jai.

Didžiuokis, kad esi lietuvis. Tebūna Tavo namų židinys lietuviybės tvirtovė svetur. Iš Tavo lūpų vaikai tepažįsta savo protėvių kraštą, jo garbingą istoriją, geografiją ir teismoksta karštai visa tai pamilti.

(St. Yla. Lietuva Brangi.)

NAUJOS KNYGOS

Tik ką išėjo iš spaudos knyga „Dievas ir Žmogus“, parašyta Prel. Dr. Bartkaus ir Kan. Dr. P. Aleksos. Tai yra dogmatinė ir moralinė teologija, pritaikyta pasauliečiams. Tokios knygos jau seniai buvo pasigendama. Joje yra aiškiai ir suprantamai išdėstytas visas katalikų tikėjimo ir doros mokslas. Knyga labai moksliškai sutvarkyta ir gražiai išleista. Ypatingai yra girtina, kad gale pridėtas labai smulkus turinys. Be jokio vargo galima joje rasti medžiagą kiekvienu klausimu. Jos apimtis — 558 puslapiai, kaina 5 doleriai.

Štai kokias mintis apie šią knygą yra pareiškę mūsų vyskupai:

1. Ši knyga yra labai naudinga kunigams, nes joje ras visą medžiagą pamokslams, teologijos terminus lietuvių kalba, Šv. Rašto ir Bažnyčios Tėvų tekstus. Tai yra taip pat labai lengvas būdas pakartoti visą dogmatinę ir moralinę teologiją.

2. Ją turėtų įsigyti kiekvienas sąmoningas katalikas. Dabartinėje mūsų spaudoje dažnai tenka matyti visokių užmetimų katalikų tikėjimui. Katalikams tenka dažnai susidurti su laisvamaniais arba su kitų tikėjimų žmonėmis. Katalikas turi būti išsilavinęs savo tikėjimo klausimuose, kad galėtų atremti visokius priekaištus. Šiam tikslui knyga „Dievas ir Žmogus“ yra geriausias įrankis. Be to, ir pačiam, norint būti geru kataliku, reikia pažinti savo tikėjimą.

3. Ši knyga yra labai naudinga ir netikinčiam arba abejojančiam tikėjimo tiesomis. Dažniausiai žmogus praranda tikėjimą arba jame labai apsileidžia, kad nepažįsta jo tiesų arba klaidingai jas supranta. Čia kiekvienas labai lengvai galės apsišviesti tikėjimo klausimuose.

Reikia pripažinti, kad daugelis mūsų tautiečių yra gerokai išsilavinę įvairiose srityse, bet jiems labai trūksta žinių tikėjimo dalykuose. Kartais, pakalbėjęs su inteligentu, pamatai, kad kai kuriuose pasaulietiškuose klausimuose jis gali būti daktaras arba profesorius, bet tikėjimo srity stovi žemiau už pradžios mokyklos vaiką. Jis jau seniai pamiršęs ir tai, ko mokykloje išmoko. Tai nėra jau taip nuostabu. Juk mūsų kalba medžiagos nebuvo daug, o kitomis kalbomis kai kuriems yra sunku skaityti. Dabar šios problemos jau nėra, nes knygoje „Dievas ir Žmogus“ gana plačiai yra nušviesti svarbiausieji mūsų tikėjimo klausimai.

Šią knygą galima gauti „Laiškų Lietuviams“ administracijoje arba tiesiog rašant jos leidėjui: Rev. C. A. Vasys, 153 Sterling St., Worcester, Mass.

HARDY SHILGEN, S. J.

Tu ir Ji

Jaunuolio santykiai su mergaite

Daugeliui pageidaujant, perspausdinome šią Lietuvoje išleistą knygą. Mūsų jaunimas dabar yra labai apverktinose sąlygose. Tėvai neturi laiko pakankamai rūpintis savo vaikų auklėjimu. Ypatingai daug problemų iškyla jaunuolių brendimo amžiuje. Jiems kyla įvairių klausimų, visokių neaiškumų. Į tėvus jie dažniausiai visai nesikreipia savo problemose, bet jeigu ir kreiptųsi, ne kiekvienam tėvui ar motinai būtų lengva duoti tinkamą atsakymą. Ši knygelė ateina į pagalbą ir nagrinėja svarbiausias bręstančio jaunuolio problemas.

Brendimo amžiuje jaunuolis pradeda jausti ypatingą patraukimą prie mergaitės. Ar tai yra bloga, ar tai yra piktosios dvasios pagunda? Ne, tai tik vystosi jame Dievo planai. Bet reikia daug atsargumo, kad suprastum, kas yra gera, o kas bloga, kas jaunuoliui padeda, o kas ji gali pražudyti. Knygelė tikriausiai padės visuose šios rūšies neaiškumuose.

Štai kai kurios joje nagrinėjamos temos: Žvilgsnis į Kūrėjo Apvaizdos planą, "Amžinas moteriškumas", Jaunystės meilė, Draugavimasis, Santykiavimas, Skaityba, Kino-teatrai, Mados, Alkoholis, Šokiai, Sportas, Riteriškumas, Gyvenimo draugė, Skaistumas.

Knygelė papuošta gražiu dail. V. Vijeikio dviejų spalvų viršeliu, 212 psl., kainu du doleriai. Galima gauti "L. L." administracijoje.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Vytautas Jonas Bagdanavičius, MIC. ŽMONIJOS LIKIMAS ŠV. JONO APREIŠKIMO KNYGOJE. Su vysk. V. Padolskio pratartim. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas, 2334 So. Oakley Ave., Chicago 8. 111. 406 psl.. kaina \$3.50.

Šv. Jono Apreiškimas daugeliui yra sunkiausiai suprantamas dalykas visame Šv. Rašte. Autorius visiems suprantamu būdu stengiasi atskleisti tas paslaptis.

Dr. J. Gutauskas. VAIKO DIEVAS IR RELIGIJA. Toronto, 1953 m. "Tėviškės Žiburių" spaustuvė. 328 psl. Viršelis T. Valiaus. Šios knygos recenziją duosime kitame numeryje.

GABIJA, nr. 4. Neperijodinis literatūros žurnalas. Red. Stp. Zobarskas, 80 psl., kaina 1 dol. Šiame numeryje yra 18 autorių proza, poezija, straipsniai. Adresas: Gabija, 335 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Jeronimas Cicėnas. VILNIUS TARP AUDRŲ. Išleido Terra, 748 W. 33rd St., Chicago 16, 111. 561 psl., kaina 5 dol.

"Vilnius tarp audrų", naujausioji vilniečio Jeronimo Cicėno knyga, vaizduoja Vilnių ir Vilniaus kraštą pačiame juodžiausiame jo laikotarpyje, lenkų okupacijos metu, tarp pirmojo ir antrojo pasaulinio karo. Vilniuje buvo varoma didelė lenkinimo politika. Lietuviai atkakliai stoja į kovą ir nesibijo jokių aukų už savo teises. Viena kitą šios kovos nuotrupą esame skaitę mūsų laikraščiuose nepriklausomybės metu, vienas kitas epizodas mums yra žinomas iš pasakojimų, bet pilną vaizdą atskleidžia tik ši knyga. Autorius visa matęs, visa išgyvenęs, pats buvęs pirmose kovojančių vilniečių eilėse, todėl ir šioje knygoje nėra tik eilinis faktų ir dokumentų rinkinys, bet įdomus tos kovos aprašymas, tartum grožinės literatūros veikalas.

Knygoje yra 23 skyriai, kuriais apimamos visos Vilniaus ir Vilniaus krašto lietuvių gyvenimo ir kovų sritys. Vietomis autorius nesiriboja šiuo trumpu 20 metų laikotarpiu, bet daro didelius šuolius praeitin, prisimena daug faktų iš bolševikų ir vokiečių okupacijų. Knygoje yra ir labai daug iliustracijų.

ATSIŪSTI PAMINĖTI ŽURNALAI

“Skautų Aidas”, nr. 7-8. Redaguoja Stepas Kairys. Šiame vasaros numeryje yra paminėtinas straipsnis “Iš skautų eilių į kunigus”, kurio motto yra Kun. Dr. J. Prunskio žodžiai: “Jei kas mane paklaustų, kam aš esu labiausiai dėkingas už viską, ką tik gyvendamas atsiekiau, tai prisiminęs Dievą danguje ir Motiną žemėje, aš pasakyčiau, kad daugiausia man padėjo dvi mokyklos: skautybė ir kunigų seminarija”.

“Aidai”, nr. 7. Mėnesinis kultūros žurnalas. Rašoma literatūros, filosofijos, meno bei politikos klausimais. Iliustruojamas beveik išimtinai moderniojo meno kūriniiais.

“Žvaigždė”, mėnesinis Maldos Apaštalavimo žurnalas. Redaguoja T. Bronius Krištanavičius, S. J. Rašoma religiniais klausimais, skirtais paprasčiausiems žmonėms. Didelės raidės — lengva skaityti; aiškos mintys — lengva suprasti.

“Tėviškėlė”, nr. 8. Lietuvių vaikų laikraštis. Redaguoja Vladas Vijeikis. Atrodo, pagrindinis Redaktoriaus noras yra išlaikyti mūsų vaikuose lietuvišką dvasią.

“Lietuvių Dienos”, iliustruotas mėnesinis žurnalas, kiekviename numeryje duoda bent 40 įdomių ir aktualių nuotraukų iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo ir veiklos.

“Lietuvių..Dienų” kiekviename numeryje skaitytojai ras įdomių ir aktualių straipsnių, beletristikos ir informacinės medžiagos iš pasaulio lietuvių gyvenimo.

“Lietuvių Dienos” turi anglišką skyrių, parašai po nuotraukomis duodami abiem kalbom, todėl šis žurnalas prieinamas ir čia gimusiems ir kitataučiams.

“Lietuvių Dienų” vienas numeris siunčiamas susipažinimui nemokamai, prisiuntus savo adresą. Metinė prenumerata 4 dol. Administracijos adresas: “Lietuvių Dienos”, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.